

RØDE FANE

Nr. 4 1973. 2. årgang. Pris kr. 5,00.

TIDSSKRIFT FOR
KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

DOMUS

AKP(m-l) og VALGET

Hvorfor deltar kommunistene i valg?
Kampen for enhet på venstresida
Valgkampens form og innhold
Teser om Sosialistisk Valgforbund
NKP og stortingsvalg

INNHOLDSFORTEGNELSE

STORTINGVALGET

Enhet!	s. 2
AKP(m-l) og valget	s. 3
1. Hvorfor deltar kommunistene i valg?	s. 3
2. Kampen for enhet på venstresida	s. 6
3. Valgkampens form og innhold	s. 8
Teser om Sosialistisk Valgforbund	s. 14
Historie fra Bakvendtland	s. 20
NKP og stortingsvalg	s. 22
Om freistnadene på å få istand ein valfront i 1924	s. 26

ARBEIDERARISTOKRATIET

NKL – fra kooperasjon til monopol	s. 30
---	-------

ØKOLOGI – MILJØVERN

Er »befolkningseksplosjonen» hovedproblemet	s. 35
Kinas syn på spørsmålet om folkeauken	s. 41

DEBATT

Ungdommen og partiet	s. 43
Svar til Torbjørn	s. 44
Enhet ved stortingsvalget – en umulighet?	s. 46
Arne Overrein, KAG/Bergen:	
»AKPs isolering og den politiske situasjonen»	s. 46
Pål Steigan: AKP(m-l) og valget	s. 49
Godt og dårlig om skulen og universiteta	s. 52

NORSK SJØLRÅDERETT

Frihandelsavtalen – Norge baklengs inn i EEC?	s. 55
---	-------

FAGBEVEGELSEN

Massenes kamp fører verden framover	s. 60
Svar frå redaksjonen	s. 61

INTERNASJONALT

Om motsigelsene mellom USA og EEC	s. 62
---	-------

RØDE FANE

**Tidsskrift for kommunistisk teori og debatt,
utgitt av Arbeidernes Kommunistparti
(marxist-leninistene.)**

Redaktør og ansvarlig utgiver: Knut Johansen

Abonnement 30 kr. året, for 6 nr.

Postgiro 2 20 84 78

Adresse (både for bestilling og til redaksjonen):

Røde Fane, Forlaget Oktober A/S, Postboks 8379 Hammersborg, Oslo 1.

STORTINGSVALGET

ENHET!

AKP(m-l)s første landsmøte vedtok at partiet skulle delta i høstens stortingsvalg. Det ble samtidig vedtatt at partiet var villig til å arbeide for valgsamarbeid med andre partier og grupper. En slik valgfront ville etter landsmøtets oppfatning være i samsvar med det sterke ønsket som rår i breie lag av folket om en progressiv enhet ved valget.

Landsmøtet stilte opp vilkår for å delta i en slik valgfront. De er referert i artikkelen om »Kampen for enhet på venstresida».

Etter landsmøtet i AKP(m-l) har SF, NKP, Demokratiske Sosialister (AIK) og en del uavhengige sosialister opprettet Sosialistisk valgforbund. Sosialistisk Valgforbund har til nå avvist ethvert samarbeid med AKP(m-l) og folk som vil støtte dette partiet.

AKP(m-l) har tatt konsekvensen av dette. I samarbeid med uavhengige sosialister har AKP(m-l) nå stiftet Rød Valgallianse. I det oppropet Rød Valgallianse sendte ut etter stiftelsesmøtet, gjør de det klart at de hele tida vil være villig til å ta opp forhandlinger som kan forene *hele* venstresida i ett valgsamband.

Dette er også AKP(m-l)s syn. Det er også i samsvar med partiets syn, når Rød Valgallianse har vedtatt å stille lister i alle fylker i landet, siden et slikt valgsamband ennå ikke er oppnådd.

I dette nummeret av Røde Fane legger vi fram stoff om AKP(m-l)s syn på spørsmål i tilknytning til stortingsvalget til høsten.

Vi håper artiklene blir studert av så mange som mulig av dem som vil arbeide for Rød Valgallianse til høsten. Vi tror også det vi legger fram vil være av interesse for dem som velger andre alternativer.

Sjøl om det ikke er oppnådd enhet i denne saken nå, vil behovet for enhet i kampen for arbeidsfolks interesser ikke bli mindre i tida framover. Vi er av den oppfatning at vårt syn på disse spørsmålene er slik at det fremmer denne enheten, og ikke svekker den. Det gjelder *også* den kritikken vi retter mot synspunkter som er framsatt av ledende representanter for Sosialistisk Valgforbund.

Redaksjonen

AKP(m-l) OG VALGET

Høstens stortingsvalg har lenge stått i forgrunnen for den politiske debatten. Delvis skyldes dette at borgerskapets presse og politikere har politisk interesse av å framstille valget som demokratiets kjerne. Gjennom å putte en stemmeseddel i urnen skal arbeider og kapitalist likelig være med på å styre landet. Men også på venstresida i arbeiderbevegelsen har høstens valgoppgjør stått fram som langt viktigere enn åra før. Meninga med disse tre artiklene er å legge fram noen synspunkter som kommunistene har på stortingsvalget og valgkampen.

1. Hvorfor deltar kommunistene i valg?

Marxist-leninistenes holdning til å delta i parlamentariske valg må springe ut av en analyse av det borgerlige demokratiet. AKP(m-l)s syn på parlamentarismen er gjort kjent både i programmer og annen skrift og tale. Vi ser retten til å delta i valg, utgi opplysningsmateriell, organisere partier og politiske grupper som viktige rettigheter. De letter organiseringa av den revolusjonære arbeiderbevegelsen, er et vern mot fascistisk undertrykkelse og må forsvares mot uthuling og angrep.

Men verken storting, kommuniststyrer eller demokratiske rettigheter innebærer noen «folkemakt» over kapitalen. Så lenge kapitalismen eksisterer vil arbeiderklassen være underlagt lønsslaveriet, utbyttes og undertrykkes. Vanlige arbeidsfolk har i dag ingen makt. Monopolkapitalen rår over arbeidsplasser og ressurser. Det er dens profitt-politikk som dirigerer utviklinga, økonomisk og politisk. Staten står derfor ikke over klassene, den er både

økonomisk og militært et redskap for den herskende klassens politikk. Dette gjelder også det parlamentariske demokratiet. Stortinget står ikke *utafor* klasseherredømmet, det er og kan heller ikke være annet enn en del av det statsmaskineriet som monopolkapitalen trenger for å sikre støtte for sin politikk. Stortinget må, som ethvert annet borgerlig parlament, vedta lover og opprette regjeringer som kan styre den borgerlige staten. Mer og mer har dette blitt redusert til å *strø sand* på vedtak som statsadministrasjonen, i samarbeid med «næringslivets organisasjoner», alt har fattet.

For kommunistene kan derfor parlamentariske valg og arbeid i Stortinget aldri bli noen hovedoppgave. Men med det er ikke alt sagt. For også en underordnet kampoppgave kan skjøttes slik at den bryter med kommunistiske prinsipper. Eller positivt uttrykt: Når kommunistene deltar i valg må de også

STORTINGSVALGET

Partiene forbereder valget. Er det dette kommunistene vil delta i?

vite å legge opp en politikk og taktikk som bidrar til å utvikle den revolusjonære bevegelsen.

NÅR DELTAR KOMMUNISTENE I VALG?

Svaret på dette spørsmålet henger sammen med en analyse av hvilken etappe i kampen for sosialismen vi nå er inne i.

Allment kan kommunistenes standpunkt oppsummeres slik.

I ikke-revolusjonære perioder, der kommunistene tålmodig arbeider for å spre kjennskapet til sosialismen, motarbeider folkemassenes sterke illusjoner om det borgerlige demokratiet osv., taler alt for å delta i valg. Valgkampen må nyttes til å spre masseagitasjon for krav

STORTINGSVALGET

og kampsaker som er i det arbeidende folkets interesse. Både i og utafor Stortinget må en forklare klassekarakteren til det borgerlige demokratiet.

I motsetning til anarkistene som *prinsipielt* avviser deltakelse i parlamentariske valg, tar kommunistene utgangspunkt i den faktiske situasjonen i folket. Når det store flertall av vanlige arbeidsfolk ennå har en viss tillit til statssystemet og parlamentarismen, hjelper det lite at *kommunistene* ikke har illusjoner om Stortingets makt. Spørsmålet blir hva som skal til for å få stadig større deler av arbeiderklassen til å innse at bare en sosialistisk revolusjon kan løse de problemene som monopolkapitalen skaper. *Lenin* påviste i »Radikalismen» at kommunistene da også måtte være villig til å utnytte borgerskapets parlamentariske demokrati, bruke valgkamp og mandater til å avsløre klasseskildringen i alle dets avskygninger. På kort sikt kan det også være en *støtte* for arbeidsfolk som er i kamp at deres sak kan bli talt og forsvart på Stortinget.

Det finnes imidlertid situasjoner der kommunistene ennå ikke har styrke og muligheter til å gjennomføre en slik politikk. Ved forrige stortingsvalg lanserte SUF(m-l) parolen om *boikott* av valget. Bakgrunnen for dette var i hovedsak to saker. For det første var ml-bevegelsen sjøl først og fremst en ungdomsbevegelse, med kort politisk erfaring og et lite utviklet program for klassekampen i Norge. Hovedvekten måtte derfor legges på å bygge opp et kommunistisk parti, gjenreise den revolusjonære arbeiderbevegelsen.

I tillegg til dette kom at ingen av de *andre* partiene på venstresida kunne få kommunistenes støtte. NKP og SF sto i praksis og teori for det som skjematisk

kan kalles »den parlamentariske veien til sosialismen». Mesteparten av aktiviteten var konsentrert rundt valg og valgkamp, sosialismen ble framstilt som et spørsmål om å »utvide demokratiet» på stadig flere felt. Boikott av valget, og opplysningsarbeid om nødvendigheten av en sosialistisk revolusjon, var det eneste som kunne sikre at behovet for et nytt kommunistisk parti ble forstått av stadig flere revolusjonære.

Men det finnes også andre politiske situasjoner der det vil være direkte feilaktig av kommunistene å delta i valg. I Nord-Irland har progressive nylig gjennomført en riktig og storstilt boikott av det såkalte »Storemont»-parlamentet. Årsaken var grovt udemokratiske valgregler som i praksis gjorde hele valget til et simpelt verktøy for overklassens pro-britiske politikk. I liknende situasjoner kan det å delta i valg i praksis være med å »gi lovlighet» til et fascistisk styre som folk flest avslører og forakter. I andre situasjoner kan *revolusjonen sjøl* stille valgdeltakelse til side. Den herskende klassen vil ofte, når den føler at statsmakta er truet, forsøke å dempe massene gjennom å love nyvalg og reformer. Å akseptere slike skinn-demokratiske triks kan, i situasjoner der det arbeidende folket er beredt til opprør, bety at kampen for sosialismen i praksis settes til side.

Dette er *ikke* situasjonen i dagens Norge. Og derfor er det også nødvendig for det nye kommunistpartiet, AKP(m-l), å delta i høstens stortingsvalg.

2.Kampen for enhet på venstresida

AKP(m-l)s 1. landsmøte fattet et vedtak om stortingsvalget, der det bl.a. heter: »Landsmøtet gir sentralkomiteen mandat til å forhandle om valgsamarbeid med andre partier, grupper og enkeltpersoner. Hensikten må være å forsvare folkets nei til EEC, og gi progressive et klart alternativ til DNA/LO-ledelsen. Hvis det går i orden vil det svare til det sterke behov for enhet som finnes ute i folket. Vi er villige til å gå inn i en slik front dersom den virkelig er egnet til å mobilisere mye folk mot monopolene og utenlandsk imperialism. Forutsetninga for øvrig må være:

1. At fronten samler seg om noen viktige politiske spørsmål i dagskampen som det er brei enhet om, og at den tar stilling mot monopolkapitalen og imperialismen.

2. Det må ikke være noen rein partiallianse, den må trekke med tillitsmenn fra fagbevegelsen, fra bonde og fiskeriorganisasjoner, kvinneorganisasjoner osv.

3. De ulike partiene og gruppene må få en rimelig listerepresentasjon utifra sin styrke og arbeidsinnsats.

4. Alle partier og grupper må beholde sin uavhengighet og rett til sjølstendig opplysningsarbeid i valgkampen.»

Som kjent brøt forhandlingene om *full* enhet på venstresida i valget sammen. Dvs., dette er galt, de kom aldri i gang. SF, AIK, NKP og uavhengige sosialister gikk først på våren sammen om å skape Sosialistisk Valgforbund. AKP(m-l) ble utelukket. Situasjonen når dette skrives er at AKP(m-l) har dannet en *Rød Valgallianse* sammen med uavhengige sosialister.

Årsaken til denne splittelsen blir også debattert i andre artikler i dette nr. av Røde Fane. Her skal jeg derfor bare komme med en del synspunkter på enhetsspørsmålet.

Først av alt: *Hvorfor* er det riktig av kommunistene å gå inn for valgenhet på venstresida? Svaret ligger i den politiske utviklinga som har vært på felt etter felt de siste åra. I hele etterkrigstida har høyre-sosialdemokratiets politiske kontroll over fagbevegelse og valg lammet arbeiderklassens kamp. 60-åra brakte fram folkelige bevegelser som viste at hegemoniet lot seg rokke: Kampen mot EEC, mot atomvåpen på norsk jord og solidaritetsarbeidet for Vietnams folk ble vårtegn for ei ny tid. Kampen om norsk EEC-medlemskap fra 1970 til 1972 ga denne tendensen en ny kvalitet. Store folkemasser ble mobilisert mot monopolkapital og statsbyråkrati. Folkeavstemningas nei ble ikke en »demokratisk» avledningsmanøver, som i Irland, men sluttsteinen på flere års hard klassekamp. Denne oppvåkninga har vist seg på felt etter felt: i bygdefolks motstand mot avfolkninga, i de fagorganisertes kamp mot moms, i ungdommens aksjoner for et sted å være, i den voksende bevegelsen for frigjøring av kvinnene.

Denne politiske oppvåkninga skjer både på tvers av og utofor de etablerte partiene. Den truer på lang sikt høyre-sosialdemokratiets massebasis, og bærer i seg muligheter for rask framgang i kampen for sosialismen. Viktigst av alt er nødvendigvis kampen mot høyre-sosialdemokratiets lederstilling innafor arbeiderklassens samlende masseorganisasjon, fagbevegelsen. Men også DNA-ledelsens

STORTINGSVALGET

evne til å vinne støtte *parlamentariske valg* har stor politisk betydning. Ingen av partiene på venstresida i arbeiderbevegelsen kan *aleine* være et slikt alternativ. Står kreftene splittet vil dessuten mange progressive nettopp bli passivisert, usikre, nettopp på grunn av dette. Svaret på en slik situasjon kan bare være å arbeide for *full samling* av alle sosialister som vil skape et alternativ til DNAs borgerlige politikk. Som vedtaket fra landsmøtet klargjør har AKP(m-l) hele tida gått inn for at dette samarbeidet burde baseres på likeverdighet, frihet til sjølstendig opplysningsvirksomhet innafor fronten og en politisk basis utafor partiene aleine.

ENHETSTAKTIKK ELLER OPPORTUNISME?

Rød Valgallianse av AKP(m-l) og uavhengige sosialister er ikke først og fremst skapt fordi Sosialistisk Valgforbund har en tvilsom politikk og taktikk i enkelte viktige spørsmål, f.eks. holdninga til ei DNA-regjering. Hovedårsaken er at en annen politikk i praksis ville bety en *kapitulasjon* for en viktig rest fra McCarthy-tidas kommunisthets: Tendens til å utelukke kommunistene fra politisk samarbeid på felter der venstresida reelt er enige.

I debatten om enhet foran høstens

Enhet 1. mai – hvorfor ikke også i valget?

STORTINGSVALGET

stortingsvalg har særlig *to* ulike oppfatninger om enhetsarbeid støtt mot hverandre. Jeg utelukker da Gustavsens nærmest prinsipielle anti-kommunisme (AKP(m-l) er et reaksjonært parti osv.), som ser ut til å vinne relativt lite gehør ut over Orienterings lederspalter.

Den ene holdninga kan best skisseres sånn: I enkelte sammenheng er det »praktisk» å samarbeide med marxist-leninistene, i andre ikke. I praksis betyr *dette omtrent følgende*: 1. *mai* kan det være nyttig å gå sammen med AKP(m-l) fordi kommunistene »er så flinke til å mobilisere». I andre sammenhenger bør AKP(m-l) og Rød Ungdom kuttes ut, f.eks. fordi Unge Venstre »ellers vil trekke seg, og da gjør AUF det samme!» Det siste har konkret skjedd i Vietnamarbeidet. Å kalle en slik opportunisme »taktikk» endrer ikke stort på innholdet. I kjernen er det en avvisning av kommunistene som en legal og likeverdig samarbeidspartner. Får denne tendensen spre seg vil i praksis alle former for enhetsarbeid på venstresida kunne splittes.

Mot dette står kommunistenes *prin-*

sipper for enhetsarbeid. Hovedsaka er her å gjøre klart den politiske plattformen for en sak eller en aksjon. Når denne er klar må *alle* partier og parter som vil kunne delta. Ingen part må få anledning til å stille vilkår for deltakelsen som i praksis gjør at en setter partisjåvinistiske hensyn over behovet for å »forene alle krefter som kan forenes».

Følgende historie illustrerer betydninga av dette. I Trondheim skulle det i 1965 arrangeres en demonstrasjon mot USAs terrorbombing. Unge Venstre i Sør-Trøndelag nektet da å tiltre demonstrasjonen dersom NKP fikk være medarrangør. Begrunnelsen var at det var valgår! Arrangementskomiteen nektet å godta en slik utpressing og offentliggjorde Unge Venstres vilkår for å støtte solidaritetsarbeidet. Resultat: NKP ble med som arrangør og Unge Venstre skiftet standpunkt og sluttet seg til demonstrasjonen.

For valget vil alltid stå mellom prinsippfast enhetspolitikk og kortsiktig opportunisme. Og i den siste strømningens kjølvann vil alltid anti-kommunismen være et trofast følge.

3. Valgkampens form og innhold

Det første som slår folk når spørsmålet om hensikten med valgkampen blir stilt, er sjølsagt det tradisjonelle svaret: »*å vinne mandater*». For Høyre, DNA og de andre borgerlige partiene er antallet stortingsrepresentanter kilden til alle gleder og sorger. Mandatgevinst gir muligheten for regjeringsmakt, som på sin side betyr flere bein i Storting og styringsverk for partienes egne koryfeer.

Foran høstens valg har imidlertid også store deler av venstresida satt fram

mandat-spørsmålet som et være eller ikke være for den progressive bevegelsen. 52 motstandere av EEC er Folkebevegelsens parole. Og årsaken er sjølsagt at dette er det antallet som skal til for at Erling Pettersens forslag til Grunnlovsendring skal falle dødt til jorden. Men denne 52-parolen er tvetydig. I tida fram til sommeren, dvs. under nominasjoner og valgforberedelser, har den etter min mening hatt en klart progressiv funksjon. Den har bidratt til å vise at EEC-saka ikke

STORTINGSVALGET

er slutt, at nye framstøt kan ventes, og at motstansbevegelsen derfor er nødt til å være beredt. I de fleste partier har denne oppmerksomheten om å få fram EEC-motstandere sikkert også skjerpet kampinnstillinga for å få motstandere nominert på sikker plass.

Men kravet om 52 stortingsmotstandere har hele tida hatt en viktig biside. Den retter nemlig utelukkende oppmerksomheten om den *parlamentariske* EEC-motstanden. »Blir det bare mange nok motstandere på tinget, så er vi berget». I et valgår er det sjølsagt rimelig at oppmerksomheten mer enn vanlig blir knyttet til hva som skjer på Stortinget. Flere ting gjør imidlertid at det nå er nødvendig å advare mot å gjøre denne problemstillinga til et være eller ikke være. Foran folkeavstemninga viste det seg tydelig hva som er drivkrafta i kampen mot imperialismen. På Stortinget slåss hele tida et *flertall* mot flertallet i folket. Da EEC-kampen startet i 1970 med dannelsen av Folkebevegelsen og Arbeiderkomiteen, var det ikke stort over et titall markedsmotstandere på tinget. I 1972 var dette vokst til bortimot 50. Årsaken var ene og alene bevegelsen i den folkelige motstandskampen. På industriarbeidsplasser, universiteter, i bygder og fiskevær ble titusener mobilisert. Store deler av velgerne ville stemme og stemte nei. Konklusjonen er entydig: Det er bare gjennom å holde kampviljen mot EEC oppe i de breie lag av det arbeidende folket at en kan *sikre* noen EEC-motstand av betydning på Stortinget.

Akkurat foran den kommende stortingssesjonen kommer også en annen ting inn i bildet. DNA var, først og fremst av opportunistiske grunner, nødt til å gå mot fortsatte medlemskapsbestrebelse på sitt landsmøte. Grunlaget for »Norges til-

knypning til EF» skal være den inngåtte *handelsavtalen*. Uten dette vedtaket ville partiet risikert ny rask splittelse og massefracfall blant velgerne. Det er ingen tvil om at DNA-ledelsen politisk ønsker salg av norsk sjølråderett, og kan bli de fremste EEC-tilhengere på ny. En ny »situasjon», f.eks. svensk søknad om medlemskap, kan her bli signalet til krav om gjenopptatte forhandlinger også for Norge. Men foreløpig er det likevel av betydning at det bare er Høyre og Seip-partiet som i den kommende 4-årsperioden vil slåss for fullt medlemskap. Det er derfor nokså usannsynlig at det Stortinget som nå blir valgt, med eller uten 52 EEC-motstandere, vil kunne endre Norges nåværende forhold til EEC. Bare fravær av en årvåken motstandsbevegelse kan skape en situasjon der Petersen-løsninger er politisk mulig.

For kommunister må sjølsagt også andre momenter spille inn når betydninga av Stortingsmandater skal vurderes. Det viktigste må være at det i dag finnes et reelt behov for parlamentarikere som *konsekvent* — i alle saker og situasjoner — støtter arbeiderklassen og kjemper for dens interesser. Dette gjelder langt mer enn EEC-saka. Slike representanter må gå mot NATO, mot lovforslag om tvungen voldgift, støtte krav fra fagbevegelsen og ungdommens masseorganisasjoner. Og vi kan føye til: En kommunist som ble valgt som stortingsrepresentant måtte bli en talsmann for massebevegelsen og en modig avslører av korrupsjon og hemmeligholdelse. Han eller hun måtte bruke grunngitte spørsmål, saksdebatter, innlegg i massemedia osv. til å kjempe for arbeidsfolks interesser og påvise hulheten i det parlamentariske demokratiet. Uansett om det blir mandat eller ikke for Rød Valgallianses lister, så bør vi alle innse at

STORTINGSVALGET

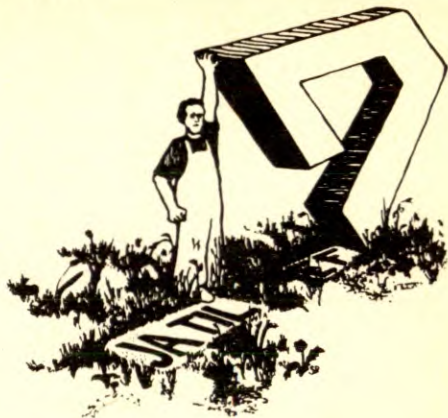
det vil være nyttig både for massebevegelsen og for kommunistenes stilling at det lyktes å få valgt en representant. *Men noen hovedsak er det ikke.*

Å KJEMPE FOR ARBEIDERKLASSENS INTERESSER

Men hvis ikke stortingsrepresentasjon er valgets mål og mening, hva er det da? Engels skrev engang at parlamentariske valg ikke kan bli noe annet enn en målestokk på arbeiderklassens politiske modenhet. Med det mente han vel at antallet stemmer, f.eks. for revolusjonære arbeiderpartier, gav et visst bilde av revolusjoneringa av arbeiderklassen sjøl. Og omvendt, at oppslutninga fra arbeidervelgernes side om borgerlige partier, var et uttrykk for den herskende overklassens politiske innflytelse. Men uansett hva valgfallet ble, så ville ikke valgene i seg sjøl fjerne kapitalistklassen og føre til arbeiderstyre.

I vår nåværende situasjon vil vi altså kunne se Stortingsvalget som en gradmåler på venstredreininga i den norske arbeiderbevegelsen. Oppslutninga om Sosialistisk Valgforbund vil først og fremst gi et bilde av i hvilken grad DNA-velgerne er på vei til venstre. Stemmetallet til Rød Valgallianse vil i den nåværende situasjonen først og fremst gi et bilde av marxist-leninistenes evne til å forene seg med uavhengige sosialister i kampen for en riktig enhetspolitikk og konsekvente arbeider-krav.

Det viktigste kommunistene kan oppnå i valgkampen er imidlertid heller ikke denne »testen». Etter min oppfatning må hovedsaka være å utnytte valgkampen til å kjempe for å vinne oppslutning om de viktigste kampkrava den revolusjonære arbeiderbevegelsen i *dagens* situasjon må

stille. Når enkelte »venstrekrefter» i dag skal forsøke å forklare sin valgpolitikk sier de vanligvis flott at det »utenom-parlamentariske» arbeidet er viktigst, men at parlamentarisk innsats også er viktig. Det er det mye, men sjølsagt i. For spørsmålet blir også hvilket *innhold* dette »underordnete» parlamentariske valg-arbeidet har. Det hjelper lite at en snakker om at massearbeidet er hovedsaka, dersom hele valgkampen en driver er borgerlig overbudspolitikk som øker folks illusjoner om hva Stortingsvalget reelt betyr.

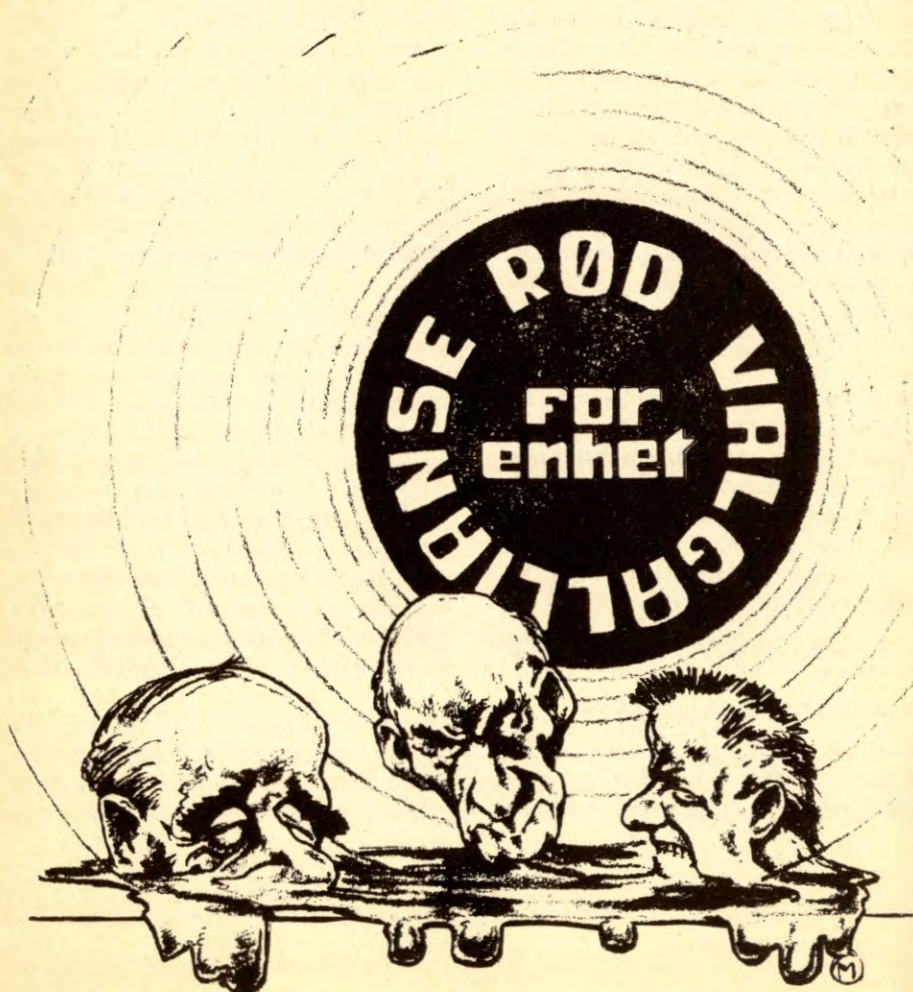
Kommunistene må innafor Rød Valgallianse kjempe for en annen type valgkamp enn den vi vanligvis ser i Norge. Målsetninga må være at de kravene og parolene som stilles må være nært knyttet til den massebevegelsen som faktisk finnes. Gjennom valgkampen skal vi bidra til å øke disse kravenes slagkraft og mulighet til å bli realisert. Kampen mot moms på mat kan her være et illustrerende eksempel. En type valgtaktikk vil her legge opp til å markere sitt eget partis profil for enhver pris. Det mest interessante blir da å få folk til å tro at ens egen

STORTINGSVALGET

liste er den *mest* skatte-venlige. *Formålet er mer å vinne stemmer enn å få bort moms.* Rød Valgallianse av AKP(m-l) og uavhengige sosialister må først og fremst søke sin berettigelse i evnen til å oppnå stadig større oppslutning om de kravene det gjelder. Valgmøter, debatter, programmer i NRK, brosjyrer og valg-aviser må aktivt brukes til å øke bredden og slagkraften i *kampen mot moms*, for kravet om utvidelse av fiskerigrensa osv. Overalt hvor det er mulig må vi arbeide for at flest mulig partier og grupper binder seg til å støtte progressive kampsaker. Vi ønsker også stemmer –

men vi ønsker å få dem som konsekvente talsmenn for arbeiderklassens interesser – ikke partisjåvinistisk overbudspolitikk.

Holdninga til enhetsarbeidet vil her spille en avgjørende rolle. Et aktuelt eksempel er kampen for å bevare *Rjukan* sjukehus. Denne saka er tatt opp både i Klassekampen, Orientering, Dagbladet og andre aviser. Befolkninga har sjøl, bl.a. gjennom en kvinneaksjon, protestert. I denne situasjonen har SFs Helsarbeiderkomite tatt initiativet til en i og for seg prisverdig underskriftsaksjon mot nedlegging, som etter en tid samlet 1500 underskrifter blant norske helsearbeidere.

STORTINGSVALGET

Men SFs komite henvendte seg *ikke* til andre partier og grupper for å få en felles aksjon, men større slagkraft. Det ble da vanskelig f.eks. for AKP(m-l)s relativt mange medlemmer i helsesektoren å gjøre en aktiv jobb. I praksis betød dette at *SF-komiteen* fikk gode oppslag i pressa, men aksjonen for Rjukan-sjukehuset ble ikke så omfattende som den ellers kunne blitt. Sjøl om dette eventuelt ikke var en bevisst politikk, så illustrerer den en beklagelig partiet-foran-saka-tenkning som i Norge har rike og sosialdemokratiske tradisjoner nettopp i valgår.

Oppropet som Rød Valgallianse av AKP(m-l) og uavhengige sosialister har laget, har på en god måte brutt med den tradisjonelle valgstilen som ellers også har preget venstresida. Hele oppropet er på mange måter gjennomsyret av at det er arbeidsfolk sjøl som må kjempe for å oppnå resultater. Typisk er det som sies om kvinnespørsmålet: »De norske kvinnene er i dag undertrykt både politisk, økonomisk og sosialt. Rød Valgallianse vil spre opplysning om ulike former for kvinneundertrykkelse i vårt samfunn, og arbeide for oppslutning om de krav som kvinnebevegelsen sjøl har reist. Vi vil legge særlig vekt på å delta i kampen for en kraftig økning av barnehage- og daghjemsplasser og støtte til kvinnes krav om rett til sjølbestemt abort.»

Her er det *kvinnes egen kamp* som stilles i forgrunnen, ikke løfter om gull og grønne skoger »dersom vårt parti får kvinnes stemme».

HVA ER EN REVOLUSJONÆR VALGKAMP?

AKP(m-l) er et revolusjonært klassekampparti. Betyr ikke det at også valgkampen må være sosialistisk og

revolusjonær? For å svare må vi først klargjøre begrepene en del.

La oss se på den politiske situasjonen valget kommer i. Strategisk er den en del av en epoke der den sosialistiske revolusjonen *ikke* står på dagsordenen. I denne epoken har kommunistene mange oppgaver, som alle må ses i lys av at vi ønsker å arbeide for å komme nærmere revolusjonen, øke revolusjoneringa av arbeiderklassen. Det er imidlertid lenge siden kommunistiske partier erfarte at det å *snakke mye om revolusjonen* ikke brakte arbeiderklassen et steg nærmere sosialismen. Arbeidsfolk må sjøl utvikle kamperfaring, slåss for sine krav under kapitalismen. Kommunistene må delta aktivt i denne kampen, gå i spissen for den, kort sagt tjene folket på alle områder. Dette *massearbeidet* må i den nåværende perioden være hovedsaka i kommunistenes aktivitet. Det er utifra dette at arbeidere kan vinne tillit også til de revolusjonære, og ønske å studere den vitenskapelige sosialismens teori.

Den svenske Baude-gruppa lanserte under splittelsen av KFML (nå Sveriges Kommunistiske parti) i 1970 teorien om at det var småborgerlig reformisme å utgi valgløpesedler som f.eks. krevde bort med moms på mat. På alt valgmateriell måtte det stå noe om den sosialistiske revolusjonen o.l. Ja egentlig burde hovedinnholdet i valgkampen være fram for den sosialistiske revolusjonen! Skulle kommunistene følge slike anvisninger ville de fort bli isolert. I praksis ville da sosialdemokratiet få monopol på å ta opp – og på vanlig måte fordreie – dagens klassekampkrav. Kommunistene hadde bare »store perspektiver» å love. I praksis ville en slik masseagitasjon bli *fraserevolusjonær* den ville føre fram revolusjonær aksjon som en agitasjons- og handlings-

STORTINGSVALGET

parole i en periode der sosialismen bare står på dagsordenen i ny-frelste revolusjonæres hoder.

Betyr dette at *sosialismen* er uten betydning for en valgkamp i 1973? Sjølsagt ikke. Men det betyr at propagandaen for sosialismen, for revolusjonen, må bringes utifra den situasjonen vi faktisk nå befinner oss i, ta hensyn til at sosialismen ennå er et framtidsperspektiv. Etter min oppfatning bør dette bety følgende:

Hovedsaka i valgmateriell, foredrag, på stands osv. må være å føre fram og støtte dagens mest aktuelle arbeiderkrav, slik de kommer til uttrykk i oppropet til Rød Valgallianse:

- Å kjempe for en konsekvent enhetspolitikk.

- Å kjempe for folkets interesser på alle områder: mot dyrtid og skatteplyndring, mot kvinneundertrykking og for støtte til kvinnenes egne kampkrav, for nasjonal sjølråderett og internasjonal solidaritet.
- Fast avvisning av at DNA-ledelsen er »sosialistisk» eller noe arbeideralternativ på regjeringsplass.
- Å slå fast at bare sosialismen kan løse arbeiderklassens grunnleggende problemer, påpeke skillet mellom borgerlig nasjonalisering og sosialisme og bekjempe ideen om at veien til sosialismen går igjennom Storting og valg.

Erik

TESER OM SOSIALISTISK VALGFORBUND

Vi skal i det følgende prøve å gjøre en analyse av hva Sosialistisk Valgforbund er for noe. Siden Valgforbundet er en ny foreteelse kan en slik analyse by på en del problemer. En god del av de spørsmåla som kan stilles kan vel heller ikke Valgforbundet sjøl svare på, fordi det er en rekke saker man ikke har tatt standpunkt til. Når vi gjør vår analyse er vi stort sett henvist til å studere forbundets Manifest og uttalelser fra ledende representanter for forbundet.

1. HVA ER SOSIALISTISK VALGFORBUND

Som alle vet er det et forbund som i første rekke er skapt foran stortingsvalget i år, og som består av SF, NKP, Demokratiske Sosialister (AIK) og partiløse. Fra SFs side ble det stilt betingelser om at forbundet måtte ha en organisatorisk samling som målsetting. Allerede her ser vi at forbundet er noe mer enn et landsomfattende listesamarbeid. Vi kan også peke på at forbundet har en sentral ledelse, et felles manifest, et sentralt sekretariat og kontor, en sentral økonomi, distriktsvis organisasjon osv. Slik har det mange av kjennetegnene på et parti, men det er ennå ikke et parti og det er ikke helt sikkert at det vil bli et parti heller.

Om valgforbundet skal ta skrittet ut til å bli et parti avhenger av flere ting. For det første kommer det an på hvordan det går ved valget. En stor gevinst for Sosialistisk Valgforbund vil virke som ei drivfjær for partiplanene, mens et dårlig

resultat vil svekke dem. For det andre kommer det særlig an på hvordan NKP vil stille seg. Vil en partidannelse bety nedlegging av NKP? NKPs landsmøte i forbindelse med 50-årsjubileet til høsten vil vel gi noe av svaret på hvordan det vil gå.

2. VALGFORBUNDET OG DAGSKAMPEN

I sitt manifest stiller Sosialistisk Valgforbund en rekke progressive paroler for dagskampen, paroler som det er brei enighet om i store lag av folket. Dette er viktig og det bidrar unektelig til å styrke den folkelige kampen. Forsvar av seieren ved folkeavstemninga, fiskerigrense på minst 50 mil, fjerning av moms på matvarer og nødvendige forbruksvarer, er krav som føres fram, krav som vi uforbeholdent kan underskrive.

3. TRE UKLARE PUNKTER Sosialisering.

Valgforbundet stiller parolen: »Sosiali-

STORTINGSVALGET

sering av bank og kredittinstitusjoner og nøkkelindustri.» En bra parole under sosialismen, ja faktisk en av de grunnleggende. Men hva så under kapitalismen, går det an å stille den på samme måte da? Sosialistisk Valgforbund mener tydeligvis det. Men: Sosialisering betyr overføring til statseie, og under kapitalismen vil det si den kapitalistiske staten. Ethvert voksent menneske i dette landet burde ha kjennskap til at den norske staten driver sine virksomheter på en tvers gjennom kapitalistisk måte. Og om noen skulle ha unnlatt å legge merke til det går det an å forhøre seg hos personalet på NSB, folka på Jernverket eller andre »sosialiserte» virksomheter.

Finn Gustavsen uttalte i 1968 at han så enhver statsbank som et gode. Vi er uenig med Gustavsen. Vi mener det må vurderes konkret og fra tilfelle til tilfelle. Erfaringer fra Frankrike viser at statsbankene der fungerer på samme måte som andre kapitalistiske banker. De er fullgode utplyndrere av det arbeidende folket, akkurat som vår hjemlige Creditbank. Uten tvil finnes det tilfeller av statsovertakelser under kapitalismen som er fordelaktig for folket. F.eks. er det av stor betydning at NSB ikke blir stykket ut til private, men fortsatt er statlig.

Men det som ikke må glemmes er at en lang rekke tilfeller av statsovertakelser også er fordelaktige for storkapitalen. Et eksempel er jo Jernverket som faktisk subsidierer de private selskapene med skattepenger gjennom sin prispolitikk.

Det kunne gis flere eksempler, men jeg tror det er viktigere å få svar fra Sosialistisk Valgforbund på følgende: Har dere tenkt dere at staten skal konfiskere storindustrien uten erstatning for aksjonærene, eller har dere tenkt at staten skal kjøpe ut monopolkapitalen? Hvis dere går

inn for erstatning til kapitalen, hvem skal i så fall reise de milliardbeløpene som trengs? Kan det komme på tale med ekstraskatter? Hvem skal fastsette verdien? Hvis en skal gå etter aksjekursen, vil det bli et kjempeløft bare å kjøpe opp resten av Hydroaksjene.

Industrielt demokrati

» — industrielt demokrati som gir arbeiderne den virkelige kontroll.»

Når en leser denne parolen i dag, tenker en uvilkårlig på at det menes at arbeiderne skal få flertall i styret og bedriftsforsamlinger. Det er klart at dette ville være en viktig reform. Men noen mener at reint arbeiderflertall i styret for alle landets bedrifter vil bety innføring av sosialismen. (Tror Sosialistisk Valgforbund det?) Det kan vi ikke være enige i. »Den virkelige kontroll» ligger nemlig ikke nødvendigvis i en bedrifts styre. Så lenge samfunnet bevarer sin kapitalistiske markedsøkonomi hvor arbeidskrafta fortsetter å være en vare, så vil bedriftene nemlig være bundet av de samme kapitalistiske lovene. De arbeiderkontrollerte styrene vil måtte handle på bakgrunn av konjunkturer og markedet. I dårlige tider vil de måtte sparke sine arbeidskamerater for å bli konkurranse-dyktige med utlandet eller med andre arbeiderstyrte bedrifter. De ville være underlagt bankenes rentepolitikk og, ikke minst, de vil eksistere på statens nåde. Fortsetter staten å være kapitalistisk, vil den når som helst kunne ta kvelertak på bedriften. (La oss si at vi på ASEA/Per Kure kontrollerte bedriften og gikk i gang med å føre en politikk som var stikk i strid med statens direktiver. Staten kunne slå tilbake ved øyeblikkelig å stanse alle ordre fra Vassdragsvesenet, Oslo Lys-

—STORTINGSVALGET—

verker osv. og vi ville kunne stemple ut for siste gang.)

Spørsmål til Sosialistisk Valgforbund: Tenker dere dere industrielt demokrati som en vei til sosialismen?

All-europeisk sikkerhetskonferanse

Manifestet nevner en slik konferanse, men gir ikke direkte uttrykk for at valgforbundet ser en slik konferanse som noen løsning. En kan imidlertid lett få det inntrykket av Valgforbundet tror at en slik konferanse kan »opplose blokkene» uten at Norge blir bundet til et nytt imperialistisk militærsystem. Har man vurdert hva en frigiving av amerikanske og russiske styrker i Europa kan bety for u-landa eller for Kina? Kan Norge gjennom en slik konferanse bli bundet til en felles imperialistisk opptreden overfor disse landa?

En viktig svakhet ved manifestet er at det ikke tar opp spørsmålet om NATO. Er Valgforbundet tilhenger eller motstander av en norsk utmelding av NATO uten at pakten på forhånd oppheves?

4. IDEOLOGI OG STRATEGI

Sosialistisk Valgforbund har ingen ideologi eller strategi. Det betyr at en ennå ikke har kommet fram til noe standpunkt, men at det vel etter hvert vil komme noe mer håndfaste dokumenter og uttalelser. Derfor kan vi ikke gå i gang med å analysere forbundets ideologi og strategi. Vi kan faktisk bare stille noen spørsmål.

(Det er sjølsagt ikke nødvendig for en valgallianse å gi strategiske og ideologiske erklæringer, men når det gjelder Sosialistisk Valgforbund har vi ledelsens egne ord for at slike uttalelser vil komme.)

NKP kaller seg marxistisk-leninistisk,

men det er vel ingen grunn til å tro at valgforbundet vil gjøre det samme. Men vil det ta stilling for marxismen? Eller vil det gjøre som SF, nemlig å lage formuleringer som av venstre floy tolkes som marxistiske og av høyre floy tolkes som ikke-marxistiske?

Når det gjelder strategien, så går NKP i sitt program inn for det klasseløse samfunnet, kommunismen. Det vil vel heller ikke valgforbundet gjøre. SF har ei prinsippfråsegn som går inn for revolusjon og åpner muligheten for væpna revolusjon under spesielle vilkår. Hvordan vil valgforbundet stille seg til slike spørsmål? Kommer det til å ta prinsippielt standpunkt til reformismen, altså den retninga innen arbeiderbevegelsen som mener at kapitalismen kan reformeres inn i sosialismen, og hvilken holdning vil det i tilfelle ta? Alt dette er strategiske spørsmål som ikke valgforbundet kan unnlate å ta stilling til *dersom* det skal kunne sies å ha en helhetlig strategi.

5. HOLDNINGA TIL DNA

Sosialistisk Valgforbund har ikke fattet noe offisielt vedtak angående forholdet til DNA. Det en har å bygge på er følgende: Offentlige uttalelser, blant annet 1. mai, av forbundets ledende representanter og redaksjonelle artikler i Friheten og Orientering. Dersom dette ikke representerer Sosialistisk Valgforbunds syn, får man ha meg unnskyldt, men foreløpig ser det ut som om det er nettopp det det gjør.

På bakgrunn av dette materialet ser det ut til at det i de siste ukene har skjedd en kraftig høyredreining i Valgforbunds syn på DNA. Mens de samarbeidende partene i forbundet under EEC-kampen slo DNA/LO-ledelsen i hartkorn med

STORTINGSVALGET

Klassekampens tegner 1. mai – kan d e t t e bli en »arbeiderregjering»?

Høyre og monopolkapitalen, får vi nå høre ganske andre toner. DNAs tingmenn regnes som »arbeiderrepresentanter» uten forbehold. Det vil si at Bratteli og Guttorm Hansen altså skal »representere arbeiderklassen». Slik må man tolke snakket om »arbeiderflertall», men er dette virkelig Sosialistisk Valgforbunds syn?

I regjeringsspørsmålet hadde SF tidlig i 60-åra den holdninga til det at partiet valgte å felle ei DNA-regjering framfor å gå på akkord med sine prinsipper. Partiet var med andre ord ingen garantist for DNA-regjeringa. NKP deltok den gangen i hylekoret om at SF hadde felt ei »arbeiderregjering». I dag hører vi snakket

om »arbeiderregjering» igjen, brukt om ei regjering utgått av det partiet som mer enn noe annet holdt på så selge sjølråderetten til Brussel. Enkelte uttalelser tyder også på at Sosialistisk Valgforbund kan tenke seg en koalisjon med DNA. Avgjørelsen ser ut til å være opp til DNA.

Her har Sosialistisk Valgforbund slått inn på en meget farlig kurs. All erfaring fra de seinere åra viser at DNA/LO-ledelsen ikke er villarne arbeiderledere, men politiske representanter for monopolkapitalen og imperialismen. Har ikke også Sosialistisk Valgforbund gjort denne erfaringen? Skal dere glemme den nå som mandatsjansene lokker? Hva om dere så

STORTINGSVALGET

tilbake på historien om DNA, og hvordan dette partiet forfalt fra et arbeiderparti til et samarbeiderparti? Da vil dere se at det ikke hjelper å ta progressive enkeltstandpunkter hvis en samtidig går inn for å bestyre kapitalismen. Det ble ikke DNA som omformet kapitalismen men kapitalismen som omformet DNA.

Sosialistisk Valgforbund har ennå ikke tatt skrittet mot et bindende samarbeid med DNA, sjøl om Reidar T. Larsen i 1. mai-nummeret av Friheten, antyder dette som et framtidsmål. Det står ennå i en slik situasjon at det kan velge. Derfor vil jeg si med en klisje fra påskefjellet: Vend i tide, det er ingen skam å snu.

Når Sosialistisk Valgforbund har slått inn på en slik kurs i forholdet til DNA, som det har gjort, må vi konstatere at Sosialistisk Valgforbund ikke er noe fullgodt alternativ til DNA.

Et alternativ til DNA kan jo ikke samtidig regne DNA som et »sosialistisk parti» med »arbeiderrepresentanter» på tingen. Et alternativ til DNA må makte å avsløre DNA/LO-toppens tvers gjennom reaksjonære og folkefiendtlige karakter. Det makter verken Sosialistisk Valgforbund eller de enkelte samarbeidspartnere i dag. Derfor er det av partiene dessverre bare AKP(m-l) som representerer et slikt alternativ. Heldigvis vet vi at dette synspunktet deles av mange langt utafor våre rekker, og derfor bør det være mulig å bygge opp et alternativ som er langt breiere sammensatt.

6. FORHOLDET TIL KOMMUNISTENE

Sosialistisk Valgforbund har markert seg mot AKP(m-l) og sagt klart fra at forbundet ikke ønsker enhet med AKP ved valget. Det foreligger ingen offisiell

begrunnelse, og ingen av de forhandlingene som var i gang, der AKP deltok, ble brutt fordi vi stilte urimelige betingelser. To av de mange ulike begrunnelsene som foreligger er uttrykt av Finn Gustavsen og Ragnar Kalheim. Kalheim sier vi har satt oss sjøl utafør, men at samarbeid vil komme på tale på lengre sikt. Gustavsen er imot samarbeid med oss på prinsipielt grunnlag, fordi vi er »reaksjonære» og »forkludrer sjølve sosialismens ide» (Dagbladet i februar -73).

Disse to synsmåtene harmonerer ikke, og vi skulle like å vite hvem av dem som representerer valgforbundets linje.

Dette spørsmålet er i grunnen ganske avgjørende for Sosialistisk Valgforbunds videre utvikling. Tar forbundet sikte på en breiere enhet til venstre enn den det nå representerer eller er det fornøyd med bredden til høyre? Hvis forbundet tar sikte på en breiere enhet til venstre, hvorfor kan ikke dette så oppnås ved årets stortingsvalg?

Om Sosialistisk Valgforbund er klar over det eller ikke, så er forbundets nåværende politikk overfor AKP(m-l) en håndsrekning til anti-kommunismen. Det er en konsesjon til det anti-kommunistiske høyre innafor Valgforbundet. En slik konsesjon kan bare skade arbeiderklassen på lang sikt, ja den vil skade alt i dag.

7. SOSIALISTISK VALGFORBUND OG ENHETSFRONTEN

Holdninga til AKP(m-l) kan tyde på at Sosialistisk Valgforbund er så tilfredse med sin egen bredde at forbundet ser seg sjøl i stedet for enhetsfronten, et slags »folkebevegelsen-parti». Vi håper at dette ikke er tilfelle, fordi det er ei dødslinje. Folket trenger masseorganisasjoner, en-

STORTINGSVALGET

hetsfronter og enhetsaksjoner. Hvis valgforbundet vil prøve å erstatte disse frontene vil resultatet bli splittelse og nederlag for folkets kamp. Ei slik linje ville spille rett i henda på DNA.

Et aktivum for Sosialistisk Valgforbund i dag er de uavhengige som inngår i samarbeidet. De kan gi næring til ideen om at valgforbundet kan erstatte den folkelige enhetsfronten. Men en må jo innse at disse uavhengige med tida vil bli like avhengige som andre partipolitikere, nemlig *avhengige av valgforbundet*. Men fortsatt vil de breie massene like fullt være uavhengige.

Vi regner Sosialistisk Valgforbund som en sjølskreven deltaker i enhetsfronter av forskjellige slag, vi håper at Sosialistisk Valgforbund også innser at blant annet AKP(m-l) er en like sjølskreven deltaker.

8. ARBEIDERKLASSEN TRENGER ET KOMMUNISTISK PARTI — AKP(m-l)

At det i dag overhode ikke byr på ideologiske problemer for NKP å gå inn i noe som tar sikte på også å bli et ideologisk fellesskap med venstresosialdemokrater, er nok et tegn på at NKP ikke lenger er så ivrig med å forfekte den revolusjonære kommunismen.

Den uklare og til dels feilaktige analysen som det legges opp til i spørsmålet om statsmakta, veien til sosialismen, DNA-ledelsen klassekarakter og andre spørsmål, viser at det i høy grad trengs et parti med en klar kommunistisk teori. Sjøl om valgforbundet markerer et politisk framskritt har det ikke ei oppbygging og ei linje som kan føre det

norske folket fram til sosialismen. Utelukkelsen av AKP(m-l) viser at forbundet ennå avgrenser seg mot den sosialistiske omveltninga og det klasseløse samfunnet. Derfor er det nå dobbelt viktig at det finnes et parti som opprettholder disse målsetningene, som må være arbeiderklassens langsiktige mål. Uten ei slik målstening vil vi aldri i fellesskap bli kvitt utbyttinga.

Enhetssspørsmålet står dessverre foreløpig slik at det blant partiene på venstresida bare er AKP(m-l) som går inn for å *forene alle som kan forenes* i den felles kampen mot monopolkapital og imperialismen. En slik enhet som er helt nødvendig for å bekjempe kapitalmakta og vinne seier. Dessverre får vi si, har utviklinga vist at AKP trengs *også* i kampen for enheten.

OPPSUMMERING

Sosialistisk Valgforbund er progressivt og det skal ikke stå på AKP om vi skal oppnå enhet med det. Vi går inn for full enhet, og dermed også inn for at AKP får en plass i valgforbundet. Blir dette avvist, går vi inn for enhet i delspørsmål, jo flere jo bedre.

På en del punkter er vi uenig med valgforbundet. Vi ser det der som vår plikt overfor klassen at vi fører en kamp for det vi mener er rett. Men vi vil legge vekt på at det må bli en kameratslig meningskamp i folkets egne rekke og ikke en bitter strid mellom fiender. Vi håper at de samarbeidende partene i valgforbundet også går inn for ei slik linje.

Pål Steigan
Oslo i mai

STORTINGSVALGET

HISTORIE FRA BAKVENDTLAND

Denne sketsjen er laget av kamerater i et partilag et sted i Oslo. Den ble brukt som innledning til diskusjon om AKP(m-l) og valget på et møte for medlemmer og sympatisører. Vi trykker den både fordi vi syns de har fått godt tak på det vi mener er ganske betenkelig ved politikken til en del ledende folk i Sosialistisk Valgforbund, men også fordi vi tror det er en form for propaganda andre bør ta etter.

For å framføre sketsjen trengs det tre kamerater, Bratteli/Willoch-maleriet til Groven og litt innsatsvilje.

1. SCENE

A: Vi skal framføre en liten historie fra Bakvendtland.

1. scene: Høsten 1972 før folkeavstemninga. La meg presentere: Høyre, Arbeiderpartiet (*peker på Grovenbildet*). Presenterer så hver av skuespillerne, som her representerer hver av de gruppene som han nevner:) Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti, SF, NKP, AIK, ml'erne.

ALLE: (unntatt Groven-bildet) – synger PS-gruppas *Smedevise* (gjerne første versjon).

2. SCENE

B: 2. scene: Høsten 1972, etter folkeavstemninga:

A: Her er vi
som deltok i kampen
mot EEC,

ALLE: mot EEC.

A: Hver arbeider,
bonde og fisker
hjalp oss med det.

ALLE: ALLE VAR MED.

A: Vi lærte
i løpet av kampen
hvor fienden er.

ALLE: HVEM fienden er.

A: I Høyre
DNF og AP,
kapitalens agenter
finner vi der.

ALLE: I HØYRE,
DNF OG AP.

3. SCENE

A: 3. scene, våren 1973.

B: Orientering nr. 18. DEN NYE EURO-
PATOPPEN. Europabevegelsens styre

STORTINGSVALGET

består av: stortingsrepresentant Sven Stray (Høyre), formann, direktør Rolf Roem Nilsen (Norges Industriforbund), 1. viseformann, redaktør Olav Brunvand (Arbeidernes Pressekontor), 2. viseformann. Styremedlemmer: Knut Frydenlund (A), Claes Gill (DNF), Astrid Gjertsen (H), Guttorm Hansen (A), Per Haraldson (LO), Kåre Kristiansen Kr. F.), Magne Lerheim (DNF), Håkon Lie (A), John Sannes (A), Håkon Skibsrud (H), Arnliot Strømme Svendsen (H), Torstein Tynning (H).

C: Uttalelse fra Senterpartiets landsmøte

»Ikke valg- eller regjeringssamarbeid med Høyre eller andre som ikke godtar resultatet av folkeavstemningen.»

A: Uttalelse fra landsstyremøte i Demokratiske Sosialister – AIK, Oslo 5. mai:

»Et godt valg for Sosialistisk Valgforbund vil ikke bare sikre en sammensetning av Stortinget som ivaretar Folkets NEI til EF. Det er også den eneste måten å sikre arbeiderflertallet på Stortinget.»

B: Uttalelse fra Venstres landsmøte:

»Ikke valg- eller regjeringssamarbeid med Høyre eller andre som ikke godtar resultatet av folkeavstemningen.»

C: Friheten nr. 18 (etter 1. mai):

Oppslutningen om Sosialistisk Valgforbund vil komme til å være avgjørende i kampen for å hindre borgerlige stortingsflertall. Sosialistisk Valgforbund vil være den eneste mulighet til å trygge en regjering utgått fra arbeiderbevegelsen.»

A: Orientering nr. 19:

»Vi kan regne med jevnt løp mellom de borgerlige partiene på den ene sida og arbeiderpartiene på den andre.

SFs holdning til regjeringsspørsmålet er ganske klar: Vi foretrekker prinsipielt en

regjering utgått av DNA framfor en borgerlig regjering, og vi tror det er et standpunkt som deles av alle parter innenfor Sosialistisk Valgforbund.»

B: Orientering nr. 20:

»Følgende 4 nordmenn deltok på topphemmelig konferanse med internasjonal maktelite i Saltsjøbaden: Skipsrederne Otto Grieg Tidemand og Leif Høegh, og fra Det Norske Arbeiderparti: LP-sekretær Thorvald Stoltenberg og Finn Lied, industriminister i den siste Arbeiderpartiregjeringa.

Sammen med bl.a. baron Edmond de Rothschild, bank og industrimagnat (Frankrike), Giovanni Agnelli, Fiat-sjef (Italia), Fritz J. Phillips, representant-skapets ordfører i Phillipskonsernet (Nederland) og direktørene i ESSO, BP og British Leyland kom de sammen for å drøfte energipolitikk, den europeiske sikkerhetskonferanse og andre spørsmål av felles interesse. Marcus Wallenberg var vert for møtet.»

A (AKP(m-l)): Vårt spørsmål til SF, NKP og AIK er:

Hva menes med arbeiderflertall?

C: Hva menes med arbeiderregjering?

B: På hvilken side står ledelsen i Det Norske Arbeiderparti?

A: Hvor går hovedmotsigelsen i Stortinget?

ALLE (*synger*): I Bakvendtland der øst er vest og to og to er fem,/har Finn og Reidar gått seg vill og finner ikke hjem./Arbeiderklassens sak den vil de tjene har de sagt./Det gjør de ved å gi arbeiderparti' større makt./For i Bakvendtland/der kan alt gå an./Der er de like tøysete og rare alle mann.

Sangen gjentas sammen med tilhørerne.

NKP OG STORTINGSVALG

Det er alltid viktig å undersøke de historiske erfaringene som er gjort når en skal ta til å jobbe på nye felter. Men det er ikke alltid at slike undersøkelser kaster like mye av seg. I forbindelse med valget i år, har jeg tatt en titt på NKPs tidligere befatning med storting og valg. Hvis mitt inntrykk er riktig, er det viktigste vi kan trekke ut av dette at partiet vel aldri hadde noen gjennomtenkt taktikk. NKPs stortingsvirksomhet havna i perspektivløshet og pragmatisme.

HOVEDTREKK I HISTORIA

Nå hadde NKPs tingerbeid en nokså ugunstig start, for å si det pent. DNA, som helt siden Alfred Eriksens inntreden på tinget i 1903 hadde ført en vanlig reformistisk politikk der, hadde i 1920 slått fast et litt mer revolusjonært syn på Stortinget og arbeidet der. Men noen konkrete retningslinjer for stortingsgruppas taktikk ble aldri fastlagt. Det var derfor mulig for gruppas formann to år etter å gå aktivt inn for at Stortinget skulle vedta lov om tvungen voldgift. Dette vedtaket ble gjennomført delvis i kamp mot Tranmæl, og denne gruppeformannen til DNA var Olaf Scheflo. Sammen med 12 andre av gruppas 28 medlemmer gikk han året etter partisplittelsen ut og konstituerte NKPs første stortingsgruppe. Til tross for ei tallmessig relativt sterk gruppe, var altså det politiske utgangspunktet for partiets stortingsarbeid så dårlig som vel mulig.

Ved valget i -24 ble gruppa redusert til 6 mann, hvorav to forsvant over til DNA innen perioden var omme. En av disse var for øvrig Sverre Støstad, NKPs første

formann. Ved neste valg fikk de tre mann inn, men deretter tok det 15 år før de igjen ble representert på tinget. NKPs stortingsdata ser slik ut:

år	stemmer	prosent	mandater
1924	59401	6,10	6
1927	40074	4,02	3
1930	20351	1,70	0
1933	22770	1,80	0
1936	4376	0,30	0
1945	176535	11,89	11
1949	102722	5,89	0
1953	90432	5,08	3
1957	60060	3,35	1
1961	53678	2,91	0

I -36 sto partiet såpass svakt at det bare stilte liste ett eneste sted, nemlig i Bergen. For øvrig var NKPs valgarbeid i hele mellomkrigstida prega av forsøk på å danne valgfronter. Forsøk på samling og felleslister med DNA var et stadig tilbakevendende tema, men dette lyktes aldri (unntatt noen få steder ved kommunevalget i 1925). Ellers jobba partiet nesten

STORTINGSVALGET

alltid med å få nominert partiløse, f.eks. fagforeningsfolk, på sine lister for slik å danne en slags front.

TIDA ETTER KRIGEN

Det hadde til enhver tid vært sterke strømninger for tilnærming og nært samarbeid med DNA i partiet. Disse strømningene fikk sjølsagt gode forhold etter krigen. Partiet ble etter krigsinnsatsen mottatt med enorm sympati og ble raskt anerkjent i det gode selskap. Partiet fikk to plasser i den første samlingsregjeringa i -45, og marsjerte rett inn uten minste motforestillinger eller prinsipper for arbeidet der. Partiet kasta seg så inn i nye samlingsforhandlinger med DNA.

Sjøl om det ikke lyktes å likvidere partiet helt ved dette høvet, var det likevel et politisk knekt parti som gikk til valg i -45. Partiet var fullstendig ukonsolidert politisk, og ledelsen lå i hendene på Furubotn og hans folk (hvorav en betydelig del var venstresosialdemokrater som nylig hadde forlatt AUF). NKP hadde altså overhode ikke muligheter til å møte den utfordringa som den store valgseieren i -45 betydde. Noen kommunistisk politikk ble ikke utforma, og snart glei partiet inn i det bildet vi kjenner: I utenrikspolitikken fulgte de Sovjet og i innenrikspolitikken la de seg like til venstre for DNA. Stortingsgruppa skulle visstnok ha advart sterkt om at utenomparlamentariske aksjoner kunne svekke gruppas «anseelse». Og NKP spilte da også en nokså tvetydig rolle i Spaniasaka i 1946.

Ved valget i -49 sørga valgordninga for at partiet fikk 0 mandater til tross for over 100 000 stemmer! Først i forbindelse med dette valget tok partiet fatt på noe forsøk på vitenskapelig analyse av

valgresultatet. Det tok altså fire år før de kom på tanken å benytte valgoppslutninga til å kartlegge sin egen styrke.

DEN REVOLUSJONÆRE VEIEN FORLATT

Dette var nok ikke det eneste tegnet på at det var lite rom for det vitenskapelige i NKPs politikk og praksis. Verre var det vel at sjølve den vitenskapelige sosialismen, marxismen-leninismen, opphørte å være teoretisk grunnlag for partiet. Fortsatt ble det (og blir det) gitt bekjennelser til den, men i prinsippprogrammet ble marxismen-leninismen på alle avgjørende punkter erstatta med delvis importert og delvis heimeavla reformisme og tvetydigheter. NKPs gjeldende prinsippprogram stammer fra 1963, og det bærer tydelig preg av å være revisjonistenes svar på SF: «Fred og sosialisme» sto i sentrum. Dette innebar ikke at programmet var et steg til høyre for NKP. Også det tidligere programmet (fra 1953) var like utvetydig revisjonistisk. I år noterer vi 1973 – nok et tiår er altså gått – og tida er moden for en ny programrevisjon. Og det programutkastet som nå er ute til diskusjon i partiet er denne gangen naturlig nok prega av å være et svar på AKP(m-l). Men det har ikke hjulpet synderlig. Det nye utkastet er i beste fall tvetydig, i verste fall revisjonistisk bl.a. på de avgjørende spørsmålene om staten, om parlamentarismen og om overgangen til sosialismen.

NKP baserer ikke lenger sin politikk på leninismen, som utvetydig slår fast at den *eneste* mulige vei til sosialismen er at folkemassene sjøl, under ledelse av partiet, reiser seg og gjennomfører revolusjonen. Dette innebærer å knuse kapi-

STORTINGSVALGET

Stortinget – ikke noe redskap for sosialismen!

talens statsapparat, avskaffe parlamentarisismen og opprette sin egen demokratiske stat for å sikre bygginga av sosialismen. Stemmeseddelen og valgdeltakelsen kan i vårt samfunn aldri bli annet enn »gradmåleren for arbeiderklassens modenhet» (Engels). Deltakelse i valgkampene og agitasjon for arbeiderrepresentanter på

tinget, kan sjølsagt bidra til å utvikle folkets kamp, men det kan aldri bli noe avgjørende kampfelt for gjennomføringa av sosialismen.

Ikke bare å ha dette som grunnlag og rettesnor for et hvert trekk i det parlamentariske arbeidet, men også aktivt drive propaganda for nettopp *dette*

STORTINGSVALGET

perspektivet, det er en sjølsagt plikt for partier som vil kalle seg kommunistiske. NKP unnlater ikke bare å propagandere for dette synet. Det har forlatt det, og har erstattet det med ivrig agitasjon for »folkerepresentanter» som nettopp med utgangspunkt i stemmesedlene skal bli i stand til å foreta en smertefri glideflukt fra kapitalisme til sosialisme. Pål Steigan har i tre artikler i »Klassekampen» (nr. 15, 16, 17) utførlig behandla dette nye programforslaget. Han har sammenfattet NKPs vei slik:

Programutkastet legger opp en strategi som har følgende hovedpunkter: 1) Utforming av en »demokratisk allianse» (tydeligvis i første rekke en valgallianse, men de folkelige organisasjonene nevnes). 2) Valgseier for den »Demokratiske alliansen». 3) Opprettelsen av en »Demokratisk folkeregjering», med basis i stortingsflertallet. 4) Denne regjeringa foretar »en gjennomgripende demokratisering» og skaper »en statsmakt, i pakt med det overveiende folkeflertallets interesse». 5) Dermed åpnes veien »for en revolusjonær demokratiseringsprosess med det mål å avskaffe den kapitalistiske utbyttingen og opprette sosialistiske produksjonsforhold». (Alle sitater fra s. 19)

Denne illusjonsrike strategien hviler helt og fullt på ideen om at staten er heva over klassene, og dermed kan »overtas» og

brukes av folket like vel som av monopolkapitalen. Derav følger at stemmeseddelen kan være »noe mer» enn en »giadmåler», at å vinne regjeringsmakta blir sjølve løsenet.

Denne politikken ser nå også ut til å ha brakt NKP til det eneste logiske skrittet — å delta i bygginga av det nye venstresosialdemokratiske partiet på SFs grunn. Med et slikt teoretisk og praktisk utgangspunkt kan vi derfor heller ikke forvente at NKP i framtida skal kunne bli noen ledende kraft i å utvikle kommunistisk politikk for det parlamentariske arbeidet.

EN KOMMUNISTISK POLITIKK MÅ SKAPES

En rask konklusjon gir at vi står overfor oppgaven med å ta fatt på det å utforme en konkret kommunistisk politikk og taktikk for arbeidet i parlamentet for første gang i dette landet. Men det er likevel mulig at det er mer å lære av NKPs historie enn disse grove hovedtrekka gir inntrykk av. Om folk har synspunkter, konkrete erfaringer osv. på dette avsnittet i arbeiderklassens historie, bør det sendes til Røde Fane. Dette er en begynnelse. Vi tror det ligger mengdevis med erfaringer ute i massene som vi etter hvert må trekke lærdom av.

J.B.

OM FREISTNADANE PÅ Å FÅ ISTAND EIN VALFRONT I 1924

»La AKP(m-l) ta opp tråden som en gang ble rykket over av DNA, som NKP slapp – og som SF aldri fant», sa en fagorganisert til Klassekampen like etter at det nye kommunistiske partiet vart stifta. Sigurd Allern siterte dette i artikkelen sin om »NKP 50 år – trenger vi et nytt kommunistisk parti?» i førre nummeret av Røde Fane. Den artikkelen dreide seg først og fremst om kvar NKP står i dag, og kva for feil ved politikken til dette partiet som har ført det dit det no står.

Men det er også slik, det seier Allern med, at NKP vart stifta for at det skulle bli eit kommunistisk parti her i landet. I lang tid arbeidde det også målmedvete for å bli eit slikt parti. For oss som arbeider for det same målet i dag, er det mykje å lære av dei røynsle NKP hausta i desse åra. I denne artikkelen legg ein kamerat frå Volda fram stoff om dei freistnadene NKP gjorde for å få i stand ein valfront ved stortingsvalet i 1924. Han byggjer i hovudsak på artiklar i Møre Arbeiderblad, organ for NKP i Møre og Romsdal, frå året 1924.

Røde Fane vil gjerne få fram meir stoff av dette slaget. Vi ber alle som har noko å fortelje om slikt, å sende det til oss.

Redaksjonen

I samband med diskusjonene i partiet om AKP(m-l) si rolle ved valet i haust vil eg kome med historiske døme på at kommunistparti ikkje berre har freista inngå og inngått valsamarbeid i land som Vietnam og Albania, men at det også har vorte freista gjort i Noreg.

STODA I ARBEIDARRØRSLA I 1924

Året før fann som vi veit brotet i DNA

stad. Tranmæl og folka kring han fekk eit lite fleirtal på landsmøtet til DNA på spørsmålet om brot med den Kommunistiske Internasjonale. Dette førte til at eit ganske stort mindretal danna NKP.

Ein hadde derfor ved valet i 1924 heile 3 arbeidarparti: NKP, DNA og Socialdemokratane, som hadde ein viss opposisjon i visse strom (9,2% ved valet i 1921. DNA hadde 21,3% av røystene).

Ved sidan av at arbeidarrørsla stod splitta, skjerpa borgarskapet i denne

STORTINGSVALGET

perioden forfylginga mot progressive arbeidarleiarar. Det vart til dømes satt i gang ein aksjon for at to NKP-stortingsmenn, Schefflo og Olaussen, skulle suspenderast frå Stortinget. Likeeins måtte mange både frå NKP og DNA i fengsel for å ha oppmoda til militærstreik. NKP-arar som Schefflo, Furubotn og Olaussen, og DNA-arar som Tranmæl, Torp og Meyer fekk alle 1/2 års fengsel kvar. I tillegg vart omlag heile sentralstyret til ungdomsforbundet til NKP fengsla. (Som ein kuriositet kan det nemnast at svært mange som seinare på året stilte til val på NKP-lister, ikke fekk stemme sjølve, anten fordi dei satt i fengsel eller fordi dei rett og slett vart fråteke stemmeretten på grunn av fengselsopphald.)

KORLEIS NKP VURDERTE SITUASJONEN.

Sjolv om brotet med NKP nett hadde funne stad, og sjolv om NKP derfor måtte avgrense seg frå DNA ideologisk, vurderte dei situasjonen slik at ein einskapsfront føre valet i oktober var det einaste rette. Særleg la NKP vekt på dette med fengslinga av dei progressive. Kvifor kunne ikkje arbeidarpartia stå saman om det dei var samde om, og by borgarskapet tevling? Møre Arbeidarblad, avisa til NKP i Møre og Romsdal, skriv i ein leiar-kommentar den 27/6-24: »(Klassefølelsen) naar ut over partigrensene og fører dem sammen som hører sammen. (...) Skulde ikke f.eks. dommene i militærstreiksakene, dommene mot ungdomsforbundets centralstyre og nu sist aksjonen mot Schefflo og Olaussen belære DNA om at nu maa der gjøres noe for aa by reaksjonen stangen? Skal vi gaa plittet ut i valgkampen?

Der er ennu tid til aa opta spørsmålet

om samarbeid ved valgene til fornyet drøftelse. Kald samarbeidet hvad man vil, men la ikke lengre snevre partiinteresser faa overskygge hensynet til arbeiderklassens ve og vel».

KVA SLAGS EINSKAPSFRONT VILLE NKP HA?

Like før dette hadde Kominterns 4. verdenskongress uttala om »Enhetsfrontens taktikk»: »Enhetsfrontens taktikk er kommunistenes tilbud om felles kamp med alle arbeidere, som tilhører andre partier eller grupper, og med alle partiløse arbeidere med sikte paa aa forsvare arbeiderklassens elementæreste livsinteresser mot bourgeosiet.»

Det var dette NKP ville tillempe på norske tilhøve ved å tilby i første rekke DNA, men også til en viss grad Socialdemokratane, eit valsamarbeid på eit felles parolegrunnlag. I tillegg kom det faktum at arbeidsfolk til ein stor grad kravde einskap.

KORLEIS DNA OG SOCIALDEMOKRATANE REAGERTE

Både DNA og socialdemokratane reagerte negativt på NKP sitt tilbud om einskapsfront, og dei stilte kvar for seg motforslag om organisatorisk samling i staden for einskapsfronten. Dette kunne sjølvsagt ikkje NKP gå med på då det ville seie det same som takk og farvel til eit kommunistisk parti i Noreg. Sjolv om dei to partia reagerte negativt, gav ikkje NKP opp tanken om valfront før like før valet. Sjolv om det var stor meiningsskilnad innan DNA på spørsmålet om valallianse, vart det ingenting av valfronten og NKP stilte egne lister.

STORTINGSVALGET

KORLEIS SÅG VANLEGE ARBEIDSFOLK PÅ VALFRONTEN

Det er vanskeleg for meg med eit begrensa kjeldegrunnlag å vurdere heilt objektivt om i kor stor grad arbeidsfolk kravde einskap, men eg vil peike på ein del ting som talar for dette.

I 1923–24 stilte NKP seg i spissen for ein landsomfattande storstreik – jarnstreiken – som også trekte med andre grupper i sympati og kamp for egne krav. Jernbanearbeidarane generelt og særleg i hovudstaden kom derfor til å spele ei sentral rolle i arbeidarrørsla dette valåret. Det som er verdt å merke seg er at i august -24 vedtok »Kristiania jernarbeidere en henstilling til de to arbeiderpartier om å danne enhetsfront ved høstens valg» (Møre Arbeidarblad 28/8 -24). I tillegg må det nemnast at ganske mange lokale enkeltstående fagforeningar slutta seg til denne fråsegnen.

Eg vil trekke fram ei anna hending henta frå same avis. Etter ein husaksjonsdag i august i Kristiansund oppsummerte det lokale partilaget at »der var ingen innvendinger mot enhetsfronten. Selv fremstående medlemmer i DNA her i byen har uttalt sig for enhetsfronten».

Ut frå desse døme så tykkjer eg det er ting som talar sterkt for at vanlege arbeidsfolk mislikte stoda med fleire arbeidarparti, og derfor ønska einskap.

VAR DET RETT AV NKP Å GÅ INN FOR VALFRONT?

Det beste utgangspunktet for ei slik vurdering er å sjå korleis NKP sjølv vurderte innsatsen.

På same måten som NKP tala varmt for valfronten heilt til det siste før valet, forsvarte partiet freisnadene på å danne

valallianse også i kommentarane etter valet.

Rett nok spela også andre ting ei viktig rolle i kommentarane etter valet. Sentralt i kommentarane stod NKP sitt syn på parlamentarismen, at det at NKP ikkje fekk så svært mange stemmene (6,1%, DNA fekk 18,4%) ikkje måtte sjåast på som eit nederlag, men som ei utfordring til å arbeide meir aktivt utanfor parlamentet der revolusjonen måtte kome frå. Likeeins ser det ut som at NKP i teorien stilte rette arbeidsoppgåver framover. Det ser ut som dei var klar over sine svake sider, og at den viktigaste oppgåva innad i partiet var å konsolidere partiet til eit bolsjevikparti – noko som dei ikkje var, men som dei heller ikkje blei.

Sjølv om desse tinga stod sentralt i kommentarane etter valet, la ikkje partiet skjul på misnøya over at valfronten ikkje kom i stand.

Det faktum at arbeidarrørsla gjekk splitta til valet, førte til at reaksjonen vann fram. Rett nok kunne Tranmæl og Co. feire ein liten triumf, men dette hjelpste så lite når reaksjonen stod så sterkt. »Tranmælitenene triumferte. Vi synes de har liten grunn til det. For hvad er egentlig valgets resultat. Det er ikke det, at Tranmæl har seiret over Scheflo. Nei, at reaksjonen er styrket, det er resultatet.» For å underbygge denne påstanden syner Møre Arbeiderblad til valresultatet. Dei tre arbeidarpartia fekk til saman 310 000 stemmer og 39 mandatar på Tinget. Som ein kontrast til dette kan det nemnast at Høgre fekk omlag like mange stemmer, men heile 54 representatar. »Hadde vi nu hat enhetsfronten»!!

Eg meiner det er tre ting som talar for at det var rett av NKP å gå inn for valfronten. For det første må vi hugse p

STORTINGSVALGET

at Kominterns 4. verdskongress nett hadde sendt ut ei oppmoding til blant andre NKP om å gå inn for valfront med sosialdemokratiske parti. Aktiviteten føre valet i -24 syner at NKP greip denne parola og verkeleg freista å tillempe ho på norske tilhøve. For det andre kunne valfronten hindre reaksjonen til ein viss grad. At tre arbeidarparti stilte til val, ville bety ei splitting av arbeidarrørsla. Vi har mange døme på at dette var tilfellet. Til dømes i Grytten kommune i Møre og Romsdal fordelte stemmene seg slik mellom dei tre arbeidarpartia: Soc.dem. 125, DNA 107 og NKP 101. For det tredje meiner eg det er rett å hevde at den vanlege arbeidar kravde einskap.

KVA KAN

AKP(m-l) LÆRE AV DETTE

For det første er dette eit prov på at tidlegare kommunistar – både nasjonalt (NKP) og internasjonalt (Komintern) ikkje såg på spørsmålet om valfront som eit prinsipielt spørsmål. Dei vurderte situasjonen for arbeidarklassen, og ut frå det gjekk dei inn for valfront.

For det andre meiner eg at reaksjonen si styrking ved valet i -24 på grunn av ei splitta arbeidarrørsla, kan overførast til dagens situasjon. AKP(m-l) peikar i framlegget til einskapsfronten ved valet i -73 på ein del ting som den progressive delen av norsk politikk er samde om, og som store delar av det norske folket ønsker skal skje (Vekk med momsen, EEC, 50-mil etc.). Det som skjedde innan arbeidarrørsla i -24, fortel at sjansane til å få gjennom dei parolane vi i dag reiser, er langt mindre dersom dei partia som går inn for parolane, står splitta og trekkjer veljarane i kvar sine retningar.

Vi har trass alt visse sjansar til å få gjennomført ein del av dei parolane vi reiser gjennom parlamentet. Derfor bør hendingane frå -24 inspirere oss til nye freistnader på å gi det progressive laget av folket i Noreg eit skikkeleg alternativ ved valet i haust i form av ein valfront om konkrete dagsaktuelle krav.

Lokalhistoriestudent/
Volda

ARBEIDERARISTOKRATIET

NKL – FRA KOOPERASJON TIL MONOPOL

»Betydningen av Europas forente stater under den nåværende imperialistiske situasjonen er her vurdert riktig. En burde bare legge til at også innenfor arbeiderbevegelsen 'arbeider' opportunistene, som nå har vunnet en midlertidig seier i de fleste land, systematisk og iherdig i denne retning. Imperialismen . . . som betyr monopolistisk høye profitter for en håndfull av de rikeste land, skaper den økonomiske muligheten for å bestikke de øverste lag av proletariatet. Dermed nærer, former og befester den opportunisten.»

Lenin: Imperialismen s. 115

Under EEC-kampen stilte DNA/LO-ledelsen seg som hardnakka allierte til imperialismen og monopolkapitalen. Bratteli og Aspengren viste seg som de framste forrædere av den norske sjølråderetten. Mange EEC-motstandere, særlig i DNA, blei overraska over at ledelsen i »arbeiderbevegelsen» kunne gå inn for en slik politikk til tross for at flertallet av de fagorganiserte gikk sterkt imot.

Forklaringa på dette forholdet gis delvis av Lenin i sitatet over. Ledelsen i DNA/LO tilhører ikke arbeiderklassen. Gjennom sine pampelønner, gjennom sine stillinger i statsbedrifter og statlige utvalg, gjennom sine nære forbindelser med monopolborgerskapet og posisjonene i den borgerlige staten har DNA/LO-ledelsen en materiell stilling som binder dem til monopolborgerne.

Hva mer er, på toppen av dette privilegerte arbeideraristokratiet er det skilt ut et sjikt som sjøl er monopolkapitalister. Som monopolkapitalister nøyer ikke disse folka seg med å

støtte monopolkapitalens ønsker – de har sjøl interesser i en slik politikk. Toppen av arbeideraristokratiet kontrollerer Landsbanken, forsikringsselskapene Samvirke og landets desidert største varehuskjede NKL. I tillegg kommer en anseelig mengde andre bedrifter pluss styreverv og direktørstillinger i statlige bedrifter. Denne plansjen skulle være utgangspunkt godt nok til å påstå at dette er et monopolkonsern:

Hvem er det som styrer og steller i dette konsernet?

En del navn kan trekkes fram: Tor Aspengren: LO-formann, styremedlem i Samvirke og Landsbanken, Pærlus Mentzen: tidligere LO-formann, ordfører i representantskapet i Samvirke og Landsbanken, disse sitter også med mange ledende verv i statsbedrifter. Kjell Holler: industriminister i Gerhardsen-regjeringa under Kings Bay-skandalen, administrerende direktør i Samvirke og viseordfører i representantskapet i Landsbanken, Tor Andreassen: Hovedkasserer i Jern og Metall, styremedlem i Samvirke og Landsbanken, Per Dragland tidligere statsekretær, DNA-økonomekspert direktør i Landsbanken, hans økonomiske transaksjoner er i dag under politietters forskning, og mange flere.

De fleste monopolister har kommet til havresekken gjennom arv og aksjer. I DNA/LO-monopolet er det karriere og stilling som teller. Sin monopolisttilværelse får de dekket via »firmaet». Banksjef Draglands palass på Snarøy til 1,3 millioner kr. er f.eks. finansiert med 800 000 kr. i kassakreditt fra Landsbanken (j. Kontrast 1–2/73).

ARBEIDERARISTOKRATIET

NKL – hjørnesteinen i monopolet

Landsbanken er landets 14. største bank. Med sine 360 millioner i forvaltningskapital er den likevel ikke blant de mest solide bankene. Det er på tale med å slå Landsbanken sammen med Fellesbanken, landets femte største.

Samvirke og NKL derimot skulle ha tida for seg. NKL har 1,4 milliarder i omsetning, samvirkelaga har 4,5 milliarder. Sammen har de 14 000 ansatte og er de desidert største i henholdsvis grossist- og detaljhandelen.

NKL (Norges Kooperative Landsforening) blei danna i 1906 for å hjelpe den voksende kooperative rørsla som grossist og service-institusjon. Tanken bak NKL var grunnleggende reformistisk. Kooperativet skulle lindre utbyttinga av arbeidsfolk og småbønder ved å overta lokalhandelen. På dette viset kunne en skjære ned på profitten i grossist- og detaljhandelen. Medlemmene i NKL skulle dermed få brukbare varer til rimelige priser. Kooperativet oppretta også egne fabrikker. Gjennom konkurranse skulle kartellene og monopolene bli nødt til å presse prisene nedover.

Den tidas småborgerlige sosialister mente at dette var den gyldne veg til sosialismen. Argumentene finner vi igjen 70 år etter hos dagens populistar. Bit for bit skulle den kooperative rørsla rive laus deler av samfunnet ut av hendene på monopolherrene. Det var også en del borgere som slutta opp om kooperasjonen. De så på kooperasjonen som et bolverk mot sosialismen. Fattigfolk skulle lære å drive forretning, lære forretningens salige fortreffelighet og bli «gode samfunnsborgere».

I den politikken oppsto det ingen alvorlige motsigelser. Sosialismen kom aldri. Men den kooperative rørsla blei ei sterk folkerørsle. Over heile landet organiserte folk seg, la sine fattige skillingar sammen, gikk sammen til dugnad og reiste kooperative handelslag i bygd og by. Under proletær statsmakt kunne denne rørsla blitt ei mektig kraft i å bygge sosialismen, under kapitalismen er resultatene blitt heilt annerledes, på folkets slit har andre bygd et kapitalistisk monopol.

LO/DNA-ledelsen viste tidlig NKL stor oppmerksomhet. Men først etter siste krig da

DNA/LO anerkjente NKL som »politisk nøytral» ble de en toneangivende deltaker i konsernet.

I 1921 ble Samvirke forsikringsselskap oppretta av NKL bl.a. som finansforbindelse og finansieringskilde. I begynnelsen av 60-åra førte Samvirke en utrygg økonomisk tilværelse. LO-ledelsen nytta dette høvet til å få mer direkte kontroll med kooperasjonen. Fagorganisasjonen innførte kollektiv hjemmeforsikring for alle medlemmer i Samvirke. Samvirke blei reorganisert og LO og NKL fikk 45 % av aksjene hver og delte styreplassen seg imellom. De fagorganisertes pengar har fått Samvirke til å blomstre. Stadig større deler av kapitalen plasseres i dag i spekulasjoner i aksjer og verdipapirer. Det er ikke bare Landsbanken som driver med parasittvirksomhet og råtne pengetransaksjoner. Samvirke og NKLS pengar har også funnet vegen til det grå marked (se for øvrig Kontrast 1–2/73).

Varehandel –

monopolkapitalens salgsmetode

I det forkapitalistiske samfunnet var det først og fremst i handelen muligheten for profitt lå. Med framveksten av den moderne industrien aucte produktivkreftene og antallet varer kraftig og markedet ble voldsomt utvida geografisk. Industrien fikk etter hvert gigantiske former og blei konsentrert på få hender. Salget til forbrukeren blei et pirkete og lite lønnsomt foretak for masseprodusenten. Vareproduksjonen konsentreres i noen få karteller og monopoler som får enorm makt til å diktere prisene på varene. Kampen mellom industrikapital og handelskapital om andel av merverdien skjerpes. Kartelldannelsen, monopolene og imperialismen førte til at industrikapitalen fikk omfattende kontroll med mardedet og økte sin andel av merverdien i forhold til handelskapitalen. Muligheten for store profitter og rask kapitalakkumulasjon i varehandelen blei liten i forhold til de enorme gevinster investeringer i industrien ga. De store handelskapitalistene gikk over til industri, og varehandelen blei overlatt til småborgere og små handelskapitalister. Derfor blei det spillerom

ARBEIDERARISTOKRATIET

for kooperasjonen i detalj- og grossisthandelen. Men den kooperative industrien har aldri klart å reise tilstrekkelig kapital til å konkurrere med Borregaard & Co. på industrisektoren.

Etter hvert som industrien vokste fram, er næringsgrunnlaget og arbeidsplassen blitt konsentrert i byer og tettsteder. Samtidig har utbygginga av landsbygda aukt. Folk bor langt tettere enn før. Dermed er også muligheten for profitt i handelssektoren aukt kraftig, dersom en bare dominerte markedet. Konkurransen i handelsbransjen blei beinhard. Butikker og handelsforetak er blitt konsentrert i hendene til et lite sjikt handelskapitalister. Handelskapitalen er smelta sammen med bankkapitalen. Supermarkedene i dagens drabantbyer og tettsteder var et ukjent fenomen for kort tid siden.

Varehandelen blei et område der de som hadde kapital og organisasjon raskt kunne slå seg fram til å bli monopolister.

Arbeideraristokratiet har grepet denne muligheten med begge hendene. Den folkelige kooperative rørsle er i dag i ferd med å bli fullstendig omdanna til et sentralisert monopol i hendene på et lite sjikt byråkratkapitalister. Mens Sætra og andre populistler i dag staker opp »kooperativ» strategi for sosialismen, er den kooperative organisasjonen i ferd med å bli et redskap for monopolkapitalen.

NKL – varahandelens største monopolist

»Ingen bransje innen varehandelen har gjennomgått en kraftigere rasjonaliseringsprosess her i landet enn dagligvarehandelen. Det var nok ikke mange som hadde ventet at Amerikareisene som ble arrangert for grossister og detaljister i de første 50-åra bl.a. av Marshallhjelpen, skulle føre til en slik omveltning i norsk dagligvarehandel.» Dette er henta fra et notat administrerende direktør Knut Moe i NKL utarbeida for »kooperasjonens ledere».

De siste åra har det vært en voldsom konsentrasjon i dagligvarehandelen med sammenslutninger og samarbeid mellom grossister og detaljister. NKL økte sin omsetning fra 68 til

70 med 36,5 %! I dag har NKL 24 %, eller nær fjerdeparten av all handel i dagligvaresektoren. KØFF, som er en organisasjon for grossister har 20 %, mens lokale, frivillige sammenslutninger har 40 % av markedsandelen.

Konkurransen i varehandelen er med denne konsentrasjonen blitt enda mer skjerpa. Det finnes to typer kjeder eller sammenslutninger i varehandelen. I den ene er grossist og detaljist smelta sammen til ett, i den andre samarbeider butikkjeder med grossistkjeder. Den første typen hover inn profitte. Ledelsen i dagens NKL har følgelig skruppelløst kasta alle gamle idealer på skraphaugen og funnet et nytt ideal – Marks and Spencer Ltd.

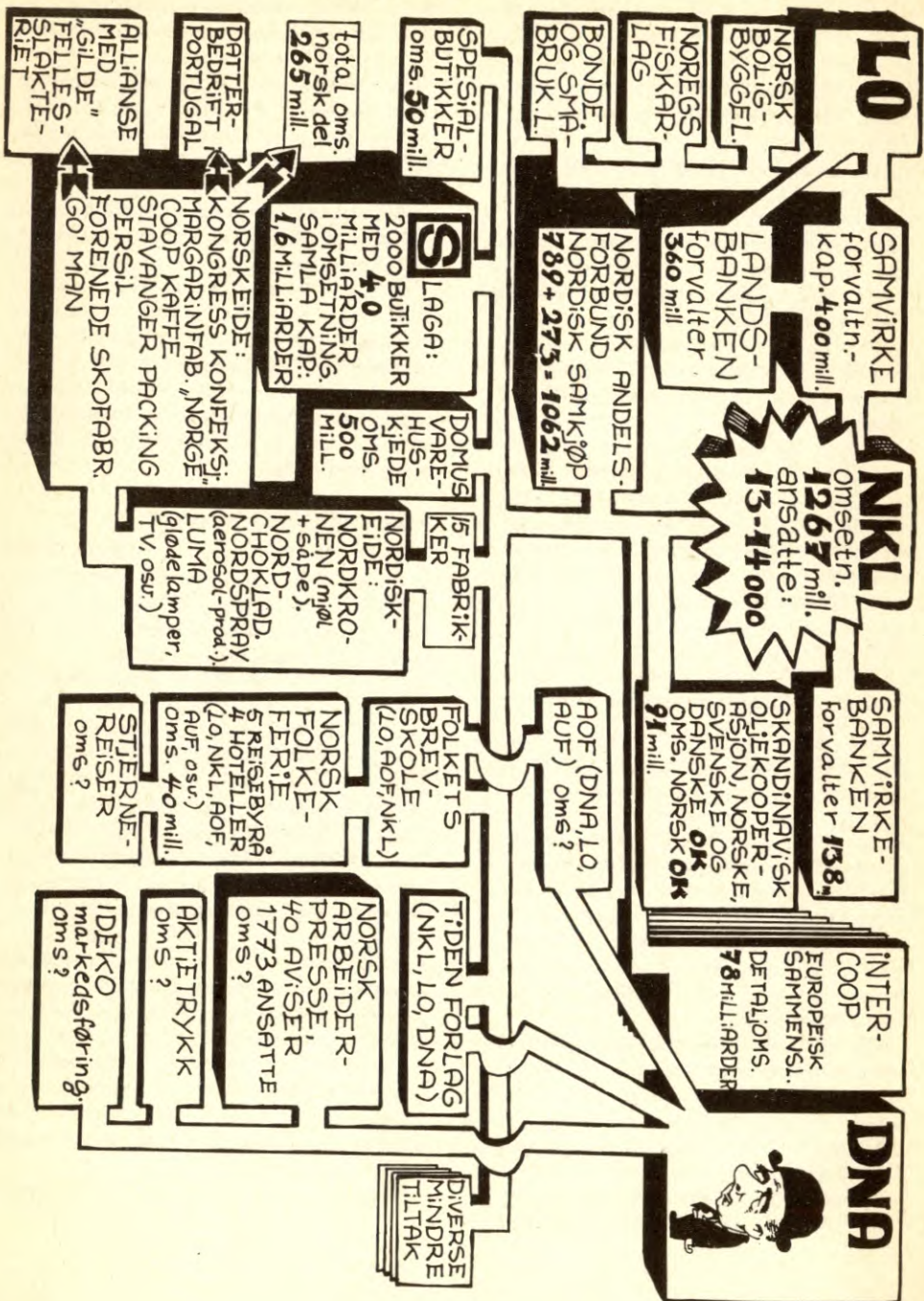
Marks and Spencer er et gigantisk monopolforetak med en omsetning på 7 milliarder norske kr. og en nettofortjeneste på 7 % (NKLS relative styrke i Norge skulle bli klar når vi vet at deres totale omsetning er 4 milliarder!) Hva som skal selges, hvor varehusene skal ligge osv. bestemmes sentralt – det er ikke spillerom for demokratiske kooperative nykker. Marks and Spencers monopolstilling gir dem styrke overfor industrikapitalen. Firmaet selger nemlig bare den type varer som selger best.

Knut Moe i NKL: »På lengre sikt tror jeg bare de lukkede kjedene vil vinne løpet. Kjeder som kan sentraldirigere innkjøp og utvalget, prispolitikk, salgsopplegg m.v., m.a.o. slik som Marks and Spencer.»

NKL undertrykker kooperasjonen i samvirkelaga

NKL var opprinnelig bare en slags seviceinstitusjon og grossist for kooperative rundt om i landet. I dag er NKL i ferd med å sluke dem. Samvirkelaga (S-laga) er avhengige av NKL for å få driftslån og kreditter. Med Domus varehuskjede tar NKL sjøl initiativet. 1) Domus ligger direkte under NKL 2) skal ha den altoverveiende andelen av salget i området. 3) Omsetninga skal være over 10 mill. kr. i året.

Dette er Marks and Spencer-idealet i praksis. De aller fleste samvirkelag vil aldri makte noe slikt. For de fleste er innbyggertallet i området for lite og kapitalen håpløst liten. NKLS

ARBEIDERARISTOKRATIET

løsninger er beinhard sentralisering og rasjonalisering. Fra styrets beretning på NKLs landsmøte: »Tida er inne til at så vel NKL som samvirkelagen må være innstilt på å anvende de midler som er nødvendig for å gjennomføre sanerings- og strukturutviklinga. ... Vi skal bygge for framtida, derfor må vi som arbeider med disse spørsmål legge den riktige målestokk og de riktige perspektiver på vår gjerning.)

Perspektivene er bl.a. å skjære ned på antallet S-lag fra 1082 som det var i 1960 til 117. F.eks. er alle S-lag i Østfold slått sammen til ett. Videre er det å legge ned små og «ulønnsomme» butikker og rydde vei for Domus. Neste skritt er så å smelte S-laga og NKL sammen til et konsern slik det er gjort med kooperativene i Danmark.

» – NKL og samvirkelagene må legge opp sine systemer som om vi var en enhet. Dette er imidlertid ikke mulig så lenge vi arbeider på grunnlag av selvstendige økonomiske enheter. En totalvurdering i strukturdebatten er derfor nødvendig», sa Peder Søiland, direktør i NKL, i Sosialøkonomisk Forening 25/3 i år, som mente at spørsmålet om ett samvirkelag for hele landet måtte tas opp til vurdering.

NKL er et imperialistisk monopol

NKL hadde tidligere 15 fabrikker i dagligvarebransjen. Men å ta opp konkurransen med industrimonopolen krever adskillig mer kapital enn hva NKL kan makte aleine. Det trengs kapitaltilskudd utenifra. NKL har valgt å gå inn i samarbeid med en nordisk kooperativ fabrikkproduksjon. Denne er dominert av svensk kapital og følger den samme politikk som privatkapitalistiske konsern. Da produksjonen ved Luma Fabrikker blei overført til Sverige like før jul, så de arbeidslause lite til NKLs «høye idealer».

NKL har imidlertid fortsatt store ambisjoner om også å bli et industrikonsern. Sitat Knut Moe: »Det er EFTA som har gitt oss muligheter for et produksjonssamarbeid i de bransjer vi nå har startet opp. Kommer Norge med i Fellesmarkedet, vil mulighetene til et internasjonalt produksjonssamarbeid bli enda større.» Videre sier Moe: »Vår Organisasjon er sterk nok

til å hindre utenlandske filialforetak i å underlegge seg store deler av norsk varehandel (forutsatt EEC-medlemskap, min anm.).»

Moe snakker om en sammenslutning med kooperativene i de øvrige EEC-landa. Inter Coop – som er en fellesorganisasjon for disse, og som blei oppretta i 1971 da utvidelsen av EEC kom på trappene – omfatter en handelsorganisasjon med detaljomsetting på 78 milliarder kr. Målsettingen er felles innkjøp og produksjon (min uth.), og distribusjon.

NKL ser altså på EEC på liknende vis som Elkem. EEC er altså en mulighet for større kapitalakkumulasjon, større kontroll med markedet og framfor alt, større muligheter for å bli et industrielt monopol. Ikke rart at direktør Peder Søiland i NKL og andre arbeideraristokrater sto fram i EEC-kampen som Høyres siamesiske tvilling.

Er NKL folkets eget monopol?

Svaret må være absolutt nei. NKLs ledelse gikk inn for EEC, mens kooperativenes medlemmer og mange tillitsmenn gikk mot. NKL fører en aktiv sentraliseringspolitikk, legger ned ulønnsomme bedrifter og setter arbeiderne på gata, legger ned butikkene i utkantene og andre butikker som ikke gir profitt. Under forrige prisstopp gikk NKL-pampene aktivt imot pris- og avansestoppet og gikk inn for prisauke i mars –73. NKL soper inn millionprofitter hvert år. Likevel er de aller fleste av de 14 000 ansatte i NKL lavtlønnet (hvor blir det av LOs lavtlønnsprofil?). Hva mer er, i samarbeid med LO har NKL lovfesta; ingen streikerett og organisasjonstvang for alle ansatte.

NKL er en del av et monopolkonsern kontrollert av arbeideraristokratiets toppsjikt. Arbeideraristokratiet er ikke bare monopolkapitalens håndlangere, de er sjøl monopolkapitalister. En nærmere undersøkelse av pampenes materielle kår og pampenes liv vil sikkert komme fram til det resultatet at de også der står andre monopolkapitalister meget nær.

Koba

ØKOLOGI – MILJØVERN

ER »BEFOLKNINGSEKSPLOSJONEN» HOVEDPROBLEMET?

Som den ansvarlige for den endelige utformingen av artikkelen «økologi og klassekamp» i RF nr. 3/4 1972, vil jeg gjerne ta opp noen av de innvendingene som kom til uttrykk i et innlegg i RF nr. 1 1973. Jeg synes innlegget i hovedsak tok opp vesentlige spørsmål som det er av stor betydning å føre debatten videre om. I dette innlegget vil jeg legge hovedvekten på å diskutere spørsmålet om det er verdens befolkningsantall som i dag og i den nærmeste framtiden er den avgjørende faktoren å gripe fatt i når vi skal utforme en politikk for å møte miljøkrisene med. Men først noen detaljkommentarer til innlegget «Økologi og forvirring» i RF nr. 1.

Når det gjelder begrepet «økologisk balanse» som anvendes meget ofte, pekte jeg i den første artikkelen kort på at dette i dagens økologiske vitenskap ikke ble oppfattet som en statisk, uforstyrret tilstand, men som en balanse basert på prosesser og forandringer. Det faglige uttrykket for en slik tilstand er gjerne «dynamisk balanse». Dette poenget tror jeg er fullstendig klart for fagøkologene i deres daglige arbeide, men dette tosidige innholdet i balansebegrepet gjøres ikke klart nok når fagøkologene diskuterer politikk (i sammenheng med menneskesamfunnets økologi), og det synes å mangle fullstendig i de fleste ikkefagfolks forståelse av økologien.

I «Økologi og forvirring» (Ø&F) heter det:

»For det første har aldri tanken om økologisk balanse kommet av at økologene har sett på økosystemene bare på ett bestemt tidspunkt, og så gått hjem og skrevet metafysiske artikler om at verden bør stå stille ...»

»For det andre må ikke økologisk balanse forveksles med uforstyrrelighet og stagnasjon. Borgerlige politiske utkjør under økologisk bekvemmelighetsflagg må aldri forveksles med vitenskapen økologi.»

Dette første punktet tror jeg er litt galt. Historisk sett var den tidligste økologien en statisk beskrivende vitenskap, mens *dagens* økologiske vitenskap opplagt har kommet mye lengre med å avdekke også forandringenes betydning og dermed gitt balansebegrepet av i dag et riktigere innhold:

»I det vi kommer til vår opprinnelige definisjon av økologi, nemlig studiet av naturens struktur og funksjon, er det på sin plass å peke på at inntil nylig ble det lagt svært stor vekt på det deskriptive aspektet. Det betyr at økologene var ofte tilfreds med å beskrive naturen ved hjelp av organismer og betingelser som var til stede ved et bestemt tidspunkt. Nå blir det lagt like stor vekt på hvordan naturen fungerer, og det med rette, fordi naturens skiftende ansikt aldri kan bli forstått uten at dens stoffskifte også blir studert.» (Eugene P. Odum, «Ecology», Holt International Edition, 1963.)

Det andre sitatet fra Ø&F er jeg enig i, men jeg synes i dag det er like viktig som å se forskjellen på borgerlig politikk og økologisk vitenskap, å kunne se og avsløre *sammenhengen* mellom dem i de tilfellene der den kommer til uttrykk. Det er videre viktig å understreke at det som kalles «human økologi» eller menneskesamfunnets økologi for Norges vedkommende ikke eksisterer som en vitenskap, men ennå bare som en del av den politiske diskusjonen.

ØKOLOGI – MILJØVERN

»BEFOLKNINGSEKSPLOSIONEN«

I Norge sies det slik i dag:

»Enhver befolkningstilvekst og økning i den materielle levestandard fører på kortere eller lengre sikt til stigende belastning og økt destruksjon av naturmiljøet.« (Mysterud og Norderhaug, »Norsk Natur« nr. 1 1971 – organ for Norges Naturvernforbund.)

I India er »problemet« mer akutt:

»Burde ikke overtalelsene nå vike for påbud? Burde man ikke nå tvinge folk til å begrense sine familier? I likhet med stadig flere andre indere, kan jeg ikke skjønne at vi har noe annet alternativ. For det første burde hvert eneste ektepar i de forplantningsdyktige aldersgrupper med to eller flere barn øyeblikkelig hindres i å øke sin familie ved sterilisasjon av en av ektefellene. Likeledes burde alle nygifte par hindres i å få mer enn to barn.« (A.S. Abraham, Dagbladet 18/1 1973).

I Ø&F heter det:

»Samme hvor reaksjonær Malthus var, så øker folketallet eksponentielt, dersom intet radikalt blir gjort. Den vekstraten vi har nå vil føre til et folketall på 7,5 milliarder i år 2000, 15 milliarder i 2035, 30 milliarder i 2070 osv. Alle skjønner at dette ikke kan fortsette slik.«

»Befolkningsveksten er en trusel mot økosystemet mennesket er en del av, og må under kontroll raskt.«

Det er ikke meningen å sette likhetstegn mellom disse tre synene, men de har ett aspekt felles: de ser alle befolkningstallet som et isolert biologisk fenomen, og kan alle tolkes som om det lar seg gjøre å få befolkningstallet regulert på en akseptabel måte *innenfor* det kapitalistiske samfunnet. Min hensikt med en kritikk av denne typen standpunkt er på ingen måte å skape illusjoner om at folkeøkninga ikke er noe problem», men å få stilt dette betydelige problemet på en annen måte. Jeg mener vi har en rekke forhold som klart sier at dersom vi ikke stiller befolkningsproblemet i uløselig sammenheng med problemet med å avskaffe imperialis-

men og kapitalismen, så vil vi ikke få framgang med noen av delene. India er det mest åpenbare eksempel i så måte, men mer om det seinere.

BEFOLKNINGSTALLET OG DE INDUSTRIALISERTE LANDENE

Den amerikanske økologen Barry Commoner er en av de som skarpest har gått imot det ensidige og feilaktige synet som innebærer at befolkningstallet eller påstått økt velstand er de viktigste forurensningsårsakene i de industrialiserte landene. Jeg vil i dette avsnittet bare trekke fram en del av de viktigste poengene til Commoner, for videre studier anbefales hele den siste boka hans, »Ringene sluttet«, som nylig er kommet på norsk.

»Totalt sett later det ikke til å la seg gjøre å forklare den hurtige økningen i forurensningsnivå i USA siden 1946 med den samtidige, generelle befolkningsøkning. Verken økningen i antall, de forsterkede virkningene av at folk flytter sammen i byer eller en antatt nedgang i produktivitet kan forklare den kraftige forurensningsøkningen som er symptomet på miljøkrisen. Forklaringen må ligge annetsteds.«

Commoner tar videre opp muligheten av at de økte forurensningene skyldes økt velstand for befolkningen, noe som jo ikke sjeldent hevdes:

»Vi kan oppsummere de mulige bidrag til USAs forurensningsproblem fra velstandsøkningen på følgende måte: produksjonen pr. innbygger av varer som oppfyller menneskers viktigste behov – mat, klær og bolig – har ikke økt vesentlig mellom 1946 og 1968 og har i visse henseender til og med gått ned. Det har vært en økning av forbruket pr. capita av elektrisk kraft, brennstoff og papirprodukter, men disse forandringer kan ikke fullt ut forklare den slående økning av forurensningsnivåer. . .

. . . Hva disse tallene forteller oss, er at i det store og hele – bortsett fra visse ting som er hevet ovenfor – har USAs produksjon omtrent holdt tritt med økningen av landets befolkning i perioden fra 1946 til 1968. Det betyr at den totale produksjon av viktige goder som mat, stål og stoffer,

ØKOLOGI – MILJØVERN

har øket i forhold til befolkningen, la oss si fra 40 til 50%. Denne totale økning i USAs produksjon når ikke opp til den samtidige økning i forurensningsnivå som ligger på 200 til 2000%, og kan ikke forklare denne. Det skulle da være åpenlyst at vi til tross for alle påstander om at miljøkrisen skyldes »overbefolkning», »velstand» eller begge deler, må søke forklaringen annensteds.»

Den tredje faktoren som Commoners gruppe har undersøkt, er hvordan *ny produksjonsteknologi* har virket inn på miljøet. Og her mener han å ha funnet den viktigste årsaken til økningen i forurensningene. Ett av eksemplene som trekkes fram, er innføringen av engangsflasker for øl:

»Vi kan begynne med å huske at det økonomisk gode vi beskjeftiger oss med, først og fremst er øl, ikke flasken eller boksen det leveres i. Det som forurenser, er engangsflaskene eller engangsboksene. . .

I det tidsrommet (1950 til 1967) steg forbruket av engangsflasker med 595% og ølforbruket steg med 37%. Ettersom befolkningen samtidig øket med 30%, er »velstandsfaktoren», eller den konsumerte ølmengde pr. capita stort sett konstant (5% økning). Den resterende økning av forurensningen – ølflasker – skyldes den teknologiske faktor – dvs. antallet engangsflasker produsert pr. ølenhet, og den steg med 408%. Den relative betydning av de tre faktorene er klar.»

Den samlede forurensningen bestemmes av mange faktorer. Commoner og hans medarbeidere oppsummerer undersøkelsene sine – som de understreker ennå er meget primitive analyser – på denne måten:

»Den forurensningsmengde som slippes ut i miljøet, står i et nokså enkelt matematisk forhold til disse faktorer: forurensningen svarer til produktet av de tre faktorene – befolkning multiplisert med mengden av et gitt økonomisk gode pr. capita og forurensning pr. produsert enhet av nevnte gode. I USA har alle tre faktorer forandret seg siden 1946. Ved å sammenligne disse forandringene, lar det seg gjøre å tildele hver av de tre faktorer den andel av den totale forurensningsøkning som den er

ansvarlig for. . .

Befolkningsøkningen svarer for 12 til 20% av de forskjellige økninger i forurensning siden 1946. Velstandsfaktoren (dvs. mengden av økonomisk gode pr. capita) er ansvarlig for 1 til 5% av den totale økning av forurensningen, når man ser bort fra persontransportens område, hvor dens bidrag stiger til ca. 40%. Dette tyder på en betydelig økning pr. capita i antall kjørte kilometer med motorkjøretøy. Men som jeg allerede har pekt på, innebærer en god del av denne økning ikke bedret velferd, men snarere det uheldige behov for mer kjøring som skyldes ødeleggelsen av de indre bydeler og oppbyggingen av forsteder. Den teknologiske faktor – dvs. den økede forurensning pr. produsert enhet som skyldes innføring av nye produksjonsteknologier etter 1946 – har ansvaret for ca. 95% av den totale forurensningsmengde, fremdeles sett bort fra persontransportens område, hvor den er ansvarlig for ca. 40% av forurensningsmengden.»

Det står da igjen å klarlegge hvilke samfunnsmessige krefter det er som bestemmer hvilke mål produksjonsteknologien skal utvikles etter. Commoner antyder at han mener teknologien i hovedsak utvikler seg ved egne, indre krefter og at dens skadelige virkninger er utslag av feilvurderinger og feilaktige vitenskapelige metoder. Uten å gå nærmere inn på dette, ser det ut til at Commoner her har en mangelfull forståelse for den organiske sammenhengen mellom teknologien og samfunnets økonomiske basis. I en setning er mitt syn at teknologien i et kapitalistisk land i hovedsak utvikles med sikte på maksimal profitt fra produksjonen og omsetningen av varene, andre faktorer er underordnet. Men selv om dette poenget ikke trekkes nok fram i Commoners analyse, kommer det til en viss grad i oppsummeringen:

»Etter min mening setter dette problemet i sin rette sammenheng: Landets sosiale system er ute av stand til å opprettholde menneskene som skapte det, i det antall de nå har og ventes å få. Derfor opplever de fattigdom og arbeidsløshet, miljøforurensning, utilstrekkelig skolegang, urett og krigens tyranni.»

ØKOLOGI – MILJØVERN

BEFOLKNINGSTALLET OG DE UNDERTRYKTE LANDENE

Den svenske økonomen og marxist-leninisten Bo Gustafsson har behandlet forholdet mellom befolkningsvekst og muligheten for økonomisk utvikling i «u-land» i boka «Från kolonialism til socialism». Innledningsvis påviser han hvordan skillet mellom det som nå kalles rike og fattige land, ble skapt av kolonialismens og imperialismens utvikling. Det vises også at imperialistene systematisk skapte store mengder fattige lønnsarbeidere for å kunne få utvunnet de verdifulle råvarene:

»Afrikanernes jord ble ekspropriert – i Sør-Afrika nesten 90%, i Sør-Rhodesia og Swasiland 50%, i Belgisk Kongo, Kenya og Nyasaland 5–10% osv. Afrikanerne ble dessuten som regel trengt unna til en dårligere eller knapt drivverdig jord. Dermed ble grunnlaget for en sjølstendig økonomisk utvikling i Afrika undergravd. Men målet var også å skape en arbeidskraftreserve for de hvites plantasjoner og gruveselskap; det fremgår av det faktum at store deler av den eksproprierte jorda ikke ble tatt i bruk. Med samme formål ble det innført personskatter (poll-tax) fra 1899 og utover i de ulike afrikanske territoriene. Disse skulle betales i kontanter og tvang derfor de innfødte til å ta lønnsarbeid på plantasjoner og i råvareutvinnende selskap.»

Når det gjelder overbefolkningen eller veksten i folketallet, er det en av de vanligste «forklaringene» på u-landenes tilbakegangenhet:

»Om det var slik at sterk befolkningsvekst var en tilstrekkelig og nødvendig årsak til fattigdom, da skulle USA i dag ha vært verdens fattigste land, for dets befolkning har blitt 6-doblet i løpet av de siste hundre årene. Som kjent er USA i stedet verdens rikeste nasjon og dette – tør vi si – for en stor del takket være den sterke befolkningsøkningen. Befolkningsøkningen er en av de viktigste faktorene for økonomisk vekst og utvikling, framfor alt ved at den muliggjør en økt arbeidsfordeling mellom personer, bedrifter, industrier, landsbygd og byer, samt mellom ulike regioner. Men det *forutsetter* at den voksende befolkning får sysselsetting. Og her ligger problemets kjerne.

På grunn av de kolonialistiske moderlandenes bremse på industrialiseringen av koloniene, og som følge av en parasittisk og utviklingshindrende samfunnsorganisasjon, forhindres de fattige landene fra å utnytte de menneskelige ressursene til produktiv virksomhet.»

Disse hovedsynspunktene utvikles noe videre i bokas etterskrift:

»Det har vært antydning at utviklingslandenes befolkningsproblemer er blitt ignorert eller undervurdert i mitt skrift. Det fins utvilsomt mye mer å si om dette problemet enn det som blir sagt på noen sider i tredje kapittel. Av mange grunner kunne det vært ønskelig med lavere barnetall i de landene som er på vei opp av fattigdommen . . .

Men som jeg har forsøkt å vise i boka, kan disse ønskemålene bare *virkeliggjøres* under visse betingelser. De *forutsetter* nemlig økonomisk utvikling. "De personlige motivene må først bli en realitet for menneskene, og det er de ikke i en stillestående agrar økonomi, der tvert imot hvert nytt barn innebærer en økt økonomisk tilvekst for familien." (E. von Hofsten i Stockholms-Tidningen, 15/2 1965). Eller som Marx uttrykte sammenhengen: "I virkeligheten står ikke bare antall fødsler og dødsfall, men også familienes absolutte størrelse i omvendt forhold til arbeidslønnens størrelse, altså til den mengde livsmidler som de ulike arbeiderkategoriene disponerer. Denne loven for det kapitalistiske samfunnet . . . minner mye om masseproduksjonen blant individuelt svake og utsatte dyrearter."»

Sett i denne sammenhengen som Gustafsson trekker opp, blir det forståelig – og bare da – at de langvarige forsøkene som har vært gjort i India med «frivillig» barnebegrensning, har slått fullstendig feil:

»Befolkningstilveksten i India var 3% høyere i tiåret 1961–1971 enn tiåret før, og høyere enn noen gang siden den første folketellingen i landet ble foretatt for hundre år siden. Konklusjonen er åpenbar: Til tross for at India var et av de første land i verden som lanserte barnebegrensningsprosjekter i offentlig regi, har resultatet vært praktisk talt lik null. Likevel er det ingen som kan beskyldte myndighetene for ikke

ØKOLOGI – MILJØVERN

å ha forsøkt. Regjeringen har brukt mange penger for å få massene til å bli fortrolig med tanken på barnebegrensning.» (Dagbladet 18/1 1973).

Disse erfaringene støtter altså under sitatene fra svensken von Hofsten og Marx om at familienes barnetall avhenger av grunnleggende økonomiske forhold, og ikke i særlig grad påvirkes av bare ideologisk påvirkning eller gratis kondomer.

OPPSUMMERING

Når vi så skal prøve å samle trådene litt igjen, så er det først og fremst viktig å slå fast at det er ulike klasseinteresser ute og går når det gjelder befolkningspolitikken i våre dager. Mange progressive folk går inn for befolkningskontroll fordi en fullstendig uregulert vekst opplagt vil få skadevirkninger for folket, også i

ØKOLOGI – MILJØVERN

et sosialistisk samfunn på lengre sikt. Men det er også reaksjonære og imperialistiske interesser som prøver å få etablert *sin* kontroll, særlig over de fattige massene i u-landene, fordi de frykter at nasjonale frigjøringsbevegelser, opprør og revolusjoner skal vokse ut av den stadig verre situasjonen for de fattige. Følgelig er det viktig å markere forskjellen og avstanden mellom en progressiv og en reaksjonær linje i befolkningspolitikken så skarpt som mulig, og denne forskjellen består ikke i å være allment for eller mot befolkningskontroll. En progressiv linje må etter mitt syn inneholde følgende hovedmomenter:

- Befolkningspolitikken må være et nasjonalt anliggende der hver nasjon må kunne handle uten innblanding.
- Vi må ta prinsipiell avstand fra påstandene om at befolkningsveksten er *hovedårsaken* til underutvikling og miljøødeleggelsene.
- Økonomisk trygghet og utvikling er en *forutsetning* for frivillig reduksjon i fødselstallene.
- I sosialistiske samfunn må regulering av befolkningsveksten gjennom politiske diskusjoner og overbevisning inngå som et ledd i den planmessige utviklingen av samfunnsøkonomien.

Den linjen disse punktene antyder, er også i samsvar med det kinesiske synet på forholdet mellom befolkning og miljø slik som det uttrykkes av en av delegatene til miljøvernkonferansen i Stockholm i et intervju med det svenske bladet *Clarste*:

»CLARTE: Det er en vanlig oppfatning at »befolkningsekspløsjonen» er en trusel mot miljøet og jordens ressurser. Hva mener du om dette argumentet?

PI CHI-LUNG: Imperialistene mener at verken miljøproblemene eller befolkningsproblemet kan løses. De tror at befolkningen bare kommer til å øke, at menneskene kommer til å trenge hverandre vekk og tilintetgjøre hverandre. Dette er ikke sant. I u-landene forårsakes miljøproblemene av imperialistenes og kolonialistenes utplyndring av disse landenes naturressurser og av folkenes nødvendighetsvarer. Imperialistene forsøker bare å skjule sine egne forbrytelser ved å overføre skylden for miljø-

ødeleggelsene på befolkningen ved å si: "de er jo så mange".

Selv i de industrialiserte landene skyver man skylden for miljøødeleggelsene over på folket. Dette er et grunnleggende feilaktig resonnement, og det er reaksjonært. Gjennom å ta hensyn til folkets behov og arbeide for deres velferd kan jordens befolkningsvekst kontrolleres. Det viktige er å planlegge industrialiseringen og utnyttelsen av råvareressursene. Følger man de prinsippene er jordens befolkning intet problem.»

Det som gjør at kinesernes synspunkter bør tillegges stor betydning av alle som er opptatt av miljøspørsmål, er de praktiske resultatene de har oppnådd. De faktiske forholdene i Kina viser at man der – ledet av kommunistisk teori og praksis – har fått et framskredent syn på miljøspørsmålene og har et godt grep på utviklingen av en sunn human økologi:

Georg Borgström: »Ja, jeg tror Kina, i pakt med hele sin kultur, har forstått problemet og innrettet seg etter sin forståelse. Der har man ikke bare stoppet urbaniseringen, man har også flyttet folk tilbake til landsbygda. De har fått befolkningsveksten under bedre kontroll, og de driver sitt jordbruk med respekt for de økologiske lover og utnytter ressursene.» (*Dagbladet* 16/3 1973)

Tameyoshi Katagiri – japansk befolknings ekspert: »Etter min mening har Kina det beste programmet for familieplanlegging i verden, og fødselsraten vil sannsynligvis bli redusert til 17 pr. tusen – altså litt under nivået på 18 pr. tusen som USA og Japan befinner seg på. ... Kinas visestatsminister Li Hsien-nien har sagt at kineserne er inne i et kapplop med tiden for å beherske problemet med befolkningsøkningen samtidig med økt levestandard – og levestandarden *øker* virkelig. Jeg tror de vil vinne dette kapplopet.» (*U.S. News & World Report*, 5/3 1973)

Det Borgström ennå ikke har innsett av Kinas eksempel, er at det er sosialismen og proletariatets diktatur, og ikke gammel kultur, som er *drivkraften* bak og *forutsetningen* for den utviklingen vi nå ser.

LEB

KINAS SYN PÅ SPØRSMÅLET OM FOLKEAUKEN

På den 29. sesjon for FNs økonomiske kommisjon for Asia og Det fjerne aust heldt den kinesiske sendemannen Chi Lung ein tale om folkeaukespørsmålet. Det står eit grundig samandrag av denne talen i Kina i dag nr. 6 1973. Folk gjer klokt i å skaffe seg det nummeret.

Chi Lung tar for seg spørsmålet ut fra dei røynslene som er gjort i Folkets Kina. Der har folkeauken vore på meir enn 50 % sidan frigjeringa i 1949 – frå 500 til 700 millionar menneske. Likevel har dei ikkje hatt vanskar med å brødfø folket. Tvert om har kornproduksjonen vakse snøggare enn folketalet. Enno er berre 10% av hele det kinesiske landområdet oppdyrka. Dei ventar difor ikkje at kornproduksjonen vil vekse mindre i tida som kjem.

»Kina er eit utviklingsland og levestandarden til det kinesiske folket er enno heller låg,» seier Chi Lung. »Men ein har fått bukt med svolt og arbeidsløyse. Det finst mat, klede og arbeid for folket. Visse malthusianarar har vasa om at når det er for mange menneske, kan spørsmålet om å fø dei ikkje bli løyst. Dei seier og at for mange menneske gjer det umogleg for eit samfunn å gå frametter, og ein heil del andre ting. Kjensgjerningane har heilt og fullt slått beina under slikt tøv.»

Han tar også opp planlegginga av folkeauken. Han seier at det er nødvendig å ha planar for slikt – »for å framskynde full likestilling for kvinna, for å betre helsestellet for mødrer, born og kvinner og sjå til at born og ungdom får god oppseding, betre folkets helse i det heile og få i stand velstand i landet.»

Han fortel at dei både arbeider for å gjere dødsraten lågare og på den andre sida driv med fødselskontroll for å regulere fødselsraten. Men dei går ikkje fram på same måten overalt. På

stader der det er lite folk, til dømes i nasjonale minoritetsområde, der finn dei fram til passande tiltak for å få folketalet opp og fremje produksjonen. Sjølv sagt får også dei hjelp til å drive med fødselskontroll, dersom dei vil det. Men på stader med stor folkesetnad, der oppmodar de folk til å gifte seg seint og gjennomføre fødselskontroll.

I alt dette arbeidet går dei fram etter prinsippet om at massane skal gjere dette frivillig – med vegleiing frå staten. Staten yter fødselsregulerande middel gratis.

Sjolv om røynslene deira ikkje er tilstrekkelege enno, og arbeidet for å få i stand fødselskontroll enno utviklar seg noko ujamt, meiner dei det finst prov nok for at landet er i stand til å oppnå kontroll med folkeauken etter kvart.

Dei meiner også at det er kvart einskild land som sjolv må stake ut ein politikk for folkeauken, og at ingen andre land har ett til å blande ein politikk for folkeauken, og at ingen andre land har rett til å balnde seg inn i korleis det blir gjort.

På den andre sida, vil dei gjerne utveksle røynsler med folket i andre land. Dei trur slik internasjonal utveksling vil vere til beste for alle land, dersom det blir gjort med full respekt for sjølvråderetten til kvart land og i samsvar med ønskja til folket i desse landa.

Folkeauken ikkje årsak til fattigdom

Elles understrekar Chi Lung at kinesarane meiner det er galent å hevde at fattigdommen og den seine framgangen i utviklingslanda først og fremst har si rot i overfolkinga. Dei meiner heller ikkje at det avgjerande er å få i stand ein politikk for kontroll av folkeauken, eller at dette er det viktigaste for å få løyst problema i

ØKOLOGI – MILJØVERN

utviklingslanda. »Dei avgjerande vilkåra for å få slutt på fattigdom og underutvikling er å bli kvitt aggresjon og undertrykking frå imperialismen, kolonialismen og ny-kolonialismen, vidare å kjempe mot stormaktshegemonisme og makt-politikk, å kjempe for å oppnå nasjonalt sjølvstende og trygge det, og å utvikle ein uavhengig nasjonal økonomi,» seier han.

Han seier og at dei som hevdar at folket er ein negativ faktor, at folket berre er konsumentar og at folkeauke hindrar økonomisk utvikling, dei hevdar syn som ikkje svarar til dei historiske kjennsgjeringane som gjeld for utviklinga av manneætta.

»Vårt syn er at menneska er det mest verdfulle

som finst på jorda. Dei er den viktigaste av produktivkreftene i samfunnet,» seier han. Først og fremst er dei produsentar, først deretter er dei konsumentar.

Under visse samfunnshistoriske vilkår kan det oppstå problem etterkvart som folketalet aukar. Men heile gangen i historia viser at menneska er i stand til å rydde vekk slike hinder for framgang, og få produktivkreftene i samfunnet til å utvikle seg på ny. – Han går serleg hardt til felts mot dei som vågar seg til å hevde at det enda til skulle vere til skade for den samfunns-økonomiske utvikling å anstrenge seg for å senke dødsraten.

KJ

DEBATT

UNGDOMMEN OG PARTIET

Jeg har en kommentar til heftet om ungdommen (Røde Fane nr. 1/73). Det er angående artikkelen »Ungdommen og partiet».

På side 26 blir det gjort forsøk på å komme med prinsipper som alle ungdomsforbund må basere seg på. Av de fire punktene er det ett som er allment og tre som forutsetter en kommunistisk plattform. Det allmenne er det første punktet om sammensveisinga av ungdommen. De tre andre er prinsippene for kommunistenes politikk i ungdomsforbundet.

F.eks. et antifascistisk ungdomsforbund har ikke noe med å fremme propaganda for proletariatets diktatur.

Sjøl mener jeg at det er to punkter som må være nok til en allmenn oppsummering av prinsippene:

1. Organiseringa må ta utgangspunkt i hovedmotsigelsen i landet.

2. Den må tjene til å sveise folkets ungdom sammen i kampen for deres egne interesser og høyne deres aktivitet.

Jeg er sikker på at dersom artikkelforfatteren hadde tatt utgangspunkt i disse to punktene, da hadde det blitt mye enklere å forklare hvorfor det er en kommunistisk ungdomsorganisasjon vi trenger i Norge i dag.

Hovedmotsigelsen går mellom monopolkapitalen og deres lakeier på den ene sida og arbeiderklassen og deres forbundsfeller på den andre. Det er ikke noen direkte fascistisk eller imperialistisk trusel som splitter opp herskerklassen.

Spørsmålet om å sveise ungdommen sammen gjør at en kommunistisk organisasjon er det vi trenger. De opportunistiske organisasjonene har vi nok av. De har vist seg å ikke være noe organ for den norske ungdommen. Derfor bør vi ha et kommunistisk ungdomsforbund.

Jeg har ikke anledning til å utbrodere det siste noe videre, men slik jeg ser det, er de to prinsippene jeg opererer med mer allmenne enn de 4 Klara har.

Kameratslig hilsen,
Torbjørn, Gol.

SVAR TIL TORBJØRN

Vi forsøkte i Røde Fane-nummeret om ungdommen å stille opp 4 prinsipper for partiets jobbing og organisering av ungdommen. De 4 prinsippene var:

1) Organiseringa må tjene til å sveise folkets ungdom sammen i kampen for deres egne interesser og høyne deres aktivitet.

2) Den må tjene til å styrke, ikke svekke, ungdommens forbindelser med arbeiderklassen, og fremme den proletære ideologien mot småborgerlig ideologi.

3) Den må føre til å revolusjonere ungdommen, ikke føre den inn i reformistiske baner.

4) Den må fremme, ikke svekke propaganderingen for proletariatets diktatur.

Kamerat Torbjørn mener at to prinsipper holder: Nemlig at en må ta utgangspunkt i hovedmotsigelsen for å finne fram til riktige former for organisering, samt ønsket og behovet for enhet og sammensveising blant ungdommen. Jeg skal nå forsøke å forklare at det er utlilstrekkelig med de to prinsippene som Torbjørn stiller opp. Hvis vi bare hadde vurdert hovedmotsigelsen i Norge og behovet for sammensveising og enhet blant ungdommen så ville vi i dag funnet det riktig å gå inn for en brei progressiv ungdomsorganisasjon. Hovedmotsigelsen går som kjent mellom monopolkapitalen på den ene sida og folket på den andre sida. Poenget er at vi ikke gikk inn for en slik form for organisering. Da SUF(m l) hadde sitt ekstraordinære landsmøte i mars gikk et enstemmig landsmøte inn for at vi skulle endre navn til RØD UNGDOM, samt at vi skulle utvikle oss til en kommunistisk masseorganisasjon for ungdom. I organisasjonens politiske plattform står det at vi bygger på marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning. Hvorfor gjorde vi så dette?

Et svært avgjørende argument var og er situasjonen på venstresida blant ungdommen.

Du skriver at »de opportunistiske organisasjonene har vi nok av. De har vist seg ikke å være noe organ for den norske ungdommen.» Det har vi skjönt, men er ikke så sikker på at hele den norske ungdommen har dette spikra inn i hodene sine. SFU, anarkister, AUF, KU, populistar osv. kjemper også for innflytelse blant ungdommen. Selv om vi nok er den sterkeste grupperinga på venstresida har vi langt ifra innflytelse over all ungdom. Vi mente derfor at før det eventuelt kan bli tale om en stor progressiv organisasjon i Norge (NB! en slik organisasjon behøver langt fra å bli opportunistisk!) er det viktig at marxist-leninistene utbrer sin ideologiske innflytelse blant den norske ungdommen mye mer enn hva som er tilfelle i dag. Det er det RØD UNGDOM nå forsøker å gjøre.

Vi forsøker å lage røde miljøer for ungdommen, vi forsøker å ta i bruk arbeidsmetoder som er tilpasset ungdommens behov, vi skolerer dem. Vi tror det er umulig i dag med en organisatorisk samling av venstresida blant ungdommen. Tida er ikke moden for dette selv om samarbeidet mellom oss og andre grupperinger øker.

RØD UNGDOM OG AKP(m-l)

Et annet avgjørende argument for oss når vi vurderte om vi skulle ha en kommunistisk ungdomsorganisasjon eller ikke var forholdet vårt til partiet. AKP(m-l) er et ungt parti. Vokse seg sterkere, utbre sin innflytelse, fostre tusenvis av nye kommunister er en svært viktig oppgave for partiet i åra framover. En ungdomsorganisasjon som bevisst kan skolere sine medlemmer i marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning, og hvor partimedlemmer åpent kan jobbe, vil i dag tjene best dette målet. Derfor vedtok også det ekstraordinære landsmøtet at RØD UNGDOM er AKP(m-l)s ungdomsorgani-

DEBATT

sasjon. Med andre ord: Det var ikke bare hovedmotsigelsen og behovet for enheten blant ungdommen som avgjorde hvordan vi skulle organisere ungdommen. Den taktisk politiske situasjonen var i høyeste grad bestemmende for hva vi gjorde. Og taktikken vår avgjøres for det første av situasjonen i klassekampen i dag, for det andre av vårt langsiktige mål, nemlig revolusjon i Norge. Selv om vi er enige i at vi trenger en kommunistisk ungdomsorganisasjon, følger vi hverandre ikke helt i analysen for hvorfor vi trenger en slik en.

Som et lite poeng til slutt. Da albanerne

oppløste sitt kommunistiske ungdomsforbund da italienerne overfalt Albania, organiserte de sjølsagt ungdommen utifra en analyse av hovedmotsigelsen i landet. Men vi skal ikke glemme en ting. Kommunistene i Albania var den eneste virkelig sterke politiske gruppe i landet. De opportunistene som fantes var svært svake og hadde ubetydelig innflytelse blant ungdommen. Slik er det tross alt ikke her i Norge i dag. Albanerne tenkte også taktisk. Håper at jeg har forklart meg litt bedre.

Klara

ENHET VED STORTINGSVALGET – EN UMULIGHET?

Vi trykker her et innlegg fra Arne Overrein, som er medlem av KAG i Bergen. KAG («Kommunistisk Arbeidsgruppe») er ei gruppe som ble organisert i våres, etter at et mindre antall studenter, først og fremst fra Filosofisk Institutt, meldte seg ut av SUF(m-l)s studentlag i Bergen. De erklærer seg uenige med AKP(m-l) i flere spørsmål, kanskje særlig de som angår frontpolitikken og forholdet til mellomlagene og småborgerskapet.

De er ikke enig i at det er riktig av marxist-leninistene i dag å stå fram med en politikk som for dagens spørsmål, som kan forene så mange som mulig mot folkets fiender, og hevder at f.eks. bønder og fiskere er en del av borgerskapet og dermed en del av den herskende klassen.

Røde Fanes redaksjon har oppfordret dem til å komme med innlegg om sitt syn. De har sjøl

valgt å ta opp det spørsmålet Overrein her behandler – AKP(m-l)s arbeid for å få til et samarbeid ved stortingsvalget som kan samle alle partier og grupper på venstresida.

Overrein får svar av Pål Steigan, som er medlem av AKP(m-l)s sentralkomite. I tillegg til de spørsmålene han stiller, vil vi gjerne også få spørre om hva slags standpunkt Overrein og KAG vil ta til de forskjellige listene ved stortingsvalget. Vi de støtte Rød Valgallianse eller Sosialistisk Valgforbund, dersom det ikke blir oppnådd fullt samarbeid. Det vi har hørt, kan tyde på at de ikke vil støtte Rød Valgallianse av en eller annen grunn, men foretrekker å støtte det Overrein sjøl kaller »reformistiske EEC-motstandere».

Mellomoverskriftene i Overreins artikkel er satt inn av oss.

Redaksjonen.

Arne Overrein, KAG/Bergen: »AKPs isolering og den politiske situasjonen»

Alle snakker nå om enhet på venstresida, ved valget, ved 1. mai. Likevel er »enheten» gått over styr for valgets vedkommende.

Enkelte – som kamerat Øgrim i Klassekampen 13/73 – er blitt opptatt av å forklare hvorfor. Gjennom å forklare de enkelte klassenes og partienes opptreden på den politiske scena – og ikke bare fordømme, jamre og moralisere over motpartens avskyelige handlinger – kan folk virkelig lære noe.

Hvordan skal den nåværende situasjonen foran valget forklares?

For en revolusjonær sosialist har det eksistert

og vil det i framtida bare eksistere en måte, en metode som kan kaste lys over det politiske spillet som utfolder seg – marxismen. Som kjent forklarer marxismen de politiske hendin- gene – ikke som uttrykk for løsrevne individers subjektive *vilje* – men ut fra objektivt eksisterende forhold mellom klassene, ut fra *klassekreftenes* aktuelle oppstilling.

Lyder dette kanskje som selvfølgeligheter?

Vel – kast da et blikk på de vurderinger av den politiske situasjonen som for tida er gjengangere i Klassekampen og som skal gi oss en forklaring på hvorfor AKP *ikke* blir med i

DEBATT

valgsamarbeidet. Øgrim har gjennomgått argumentene mot AKP i valgblokk. Han er kommet fram til at ingen av dem er holdbare – intet overraskende resultat i og for seg. Hva er så, spør Øgrim, »den virkelige grunnen»? Jo, »snevre partitaktiske hensyn» fra SF-ledelsens side. Ordet »partitaktikk» forklarer her alt. Partitaktikk er ille – det må forbyes og bannlyses. Opp mot dette settes brei enhet »for progressive krav, på tross av stor ideologisk uenighet» (leder Klassekampen 13/73). Opp mot den skitne SF-taktikken stiller AKP sin egen jomfruelige »gode vilje»: »Det står ikke på oss. Vi bør sammen slå mot høyre, og stille partitaktiske hensyn til side av hensyn til behovet for enhet på klassekampens grunn» (sammé leder). AKPs hensikter er »meget enkle» – det dreier seg om å tjene folket.

Underforstått – visse andre, deriblant SF-ledelsen, har ikke ærlige hensikter, de må skjule sine »virkelige» hensikter fordi de vil »mele sin egen kake». (Egentlig er de jo opportunister, men det sier vi bare internt.) SF-ledelsen ønsker altså ikke å tjene folket – derfor har de bruk for en snever partitaktikk.

MORALISME

I STEDET FOR MARXISME

Kjørt ut i sin konsekvens, ender Øgrims logikk med å karakterisere all motstand mot AKPs linjer (f.eks. også AIK og NKP) som et uttrykk for uærlighet, for snever »partisjåvinisme» – de vil ikke tjene folket. Marxismen er erstattet med moralisme. Politikken tenkes resultatet av den gode, henholdsvis dårlige vilje – kritikken av SF blir ikke en politisk kritikk, men en moraliserende – ikke en kritikk som går ut fra en materialistisk, klassemessig karakteristikk av partiet, men som heller er opptatt av ledelsens »uærlighet», manglende vilje til å tjene folket.

Ut fra denne logikken blir »grunnplanet» i SF folk som ærlig går inn for enhet, mens ledelsen alltid er råtten og vil »sabotere» enhetsbestrebelsene. Og her er det AKPs eiendommelige partitaktikk kommer inn i bildet: den til enhver tid rådende taktikken bestemmer om denne logikken skal komme til fri utfoldelse eller ikke,

dvs. om f.eks. SF skal karakteriseres som reformister og opportuniste. Den prinsipielle vurderinga av reformismen blir altså underlagt taktiske hensyn – dette er ikke en marxistisk politikk fordi den sprer forvirring og skaper ikke klarhet om hva den revolusjonære sosialismen mener om den reformistiske sosialismen til Gustavsen og Co.

ENHET

KREVER KLASSEMESSIG GRUNNLAG

Den prinsipielle kritikken av SF, NKP osv. er dempet ned i den »gode hensikt» å skape enhet foran valget. Men dette er en feilaktig forståelse av hvordan enhet blir til mellom organisasjoner på »venstresida». Det er umulig å snakke seg til enhet – enhet skapes gjennom kamp, og den kan bare skapes om det foreligger et objektivt – klassemessig – grunnlag for enhet på »klassekampens grunn». AKP er ikke blitt satt utafør fordi de har fremført en prinsipiell kritikk av den reformistiske karakteren til SF/NKP – det er nettopp det som ikke har skjedd i det siste halve året. Enheten har gått over styr fordi det ikke eksisterer noe press fra arbeidsfolk som kan tvinge folk av Gustavsens type over mot venstre. Det er altså det objektive forholdet mellom klassekreftene i den nåværende politiske situasjonen, fraværet av en tilstrekkelig sterk fløy av revolusjonære arbeidere i arbeiderklassen som er den egentlige årsak – ikke SF-ledelsens snevre partitaktikk o.l. Det siste er bare et overflatefenomen – det forklarer ikke det Øgrim gjerne ville forklare, men må sjøl forklares på materialistisk vis, dvs. ut fra forholdet mellom klassene.

Med 0,4% av gallup bak seg har AKP valgt å proklamere seg som eksekutør av et angivelig massepress fra arbeidsfolk for enhet på venstresida foran valget. Vendt mot SF/NKP/AIK-ledelsen sa Øgrim ifølge Klassekampen nr. 13: »Vanlige folk ønsker enhet, folk i partiene ønsker enhet. Det går mot enhet . . . oppgavene i klassekampen krever det. Det er bare synd at dere forlenger prosessen.» Slik blir det konstruert et falskt bilde av virkeligheten som tildeler AKP rollen som det redskap som utløser en »prosess» som egentlig er historisk

DEBATT

uavvendelig – som alskens uærlig partitaktikk likevel ikke kan stoppe.

Noen vil muligens finne trøst i denne vurdering.

MARXISTISK

VURDERING AV SF

Dem ber vi tenke over følgende: Dersom det virkelig eksisterte et allment politisk press fra »vanlige folke» – ville det da ikke være mulighet for å oppnå enhet *uten* de reformistiske lederne? Og dersom »grunnplanet» i SF virkelig gikk hardt inn for enhet, ville ikke da SF-ledelsen forlenget være erstattet med en mer venstreorientert ledelse. Eller er det slik for Øgrim og andre AKP-kamerater, at dette »grunnplanet» må frakjennes det mest elementære politiske gangsyn – at »grunnplanet» faktisk ikke veit hva det gjør?

En marxistisk vurdering av SF ser annerledes ut – de kjensgjerninger som foreligger kan ikke tolkes i annen retning enn at den reformistiske SF-ledelsen *har* tillit og får sin politiske styrke fra et reformistisk »grunnplan» – storparten av medlemmene i SF tror faktisk på den reformistiske ikke-voldelige veien til sosialismen. Blant disse fins det ikke minst intellektuelle, akademikere etc., men også arbeidere naturligvis. Bare en liten del av SF-medlemmene går inn for den revolusjonære, marxistiske veien til sosialismen – disse går også gjerne inn for enhet med AKP ved valget. Derfor er det å forklutre sakens kjerne å sette »grunnplanet» opp mot ledelsen for deretter å moralisere over SF-ledelsens uærlighet og sabotasje av enhetsbestrebelsene. I stedet trengs det en marxistisk *karakteristikk* av reformismen og en undersøkelse av dens klassemessige basis i Norge i det nåværende øyeblikk. (Derfor må vi heller ikke bruke reformisme, opportunistisme som skjellsord, men som marxistiske kategorier for å beskrive en politisk og klassemessig *realitet* som vi ikke kommer utenom på »venstresida» i Norge i dag.)

SOSIALDEMOKRATISKE

ARBEIDERE I FLERTALL

De revolusjonære strømningene innafor

arbeiderklassen er ennå for svake til at de kan presse fram enhet nedenfra. De reformistiske strømningene er atskillig sterkere – men sterkest og kvantitativt størst er fremdeles de delene av arbeiderklassen som har gjort den sosialdemokratiske klassesamarbeidsideologien til sin ideologi. Sjøl om disse kan tenkes å støtte reformkrav innafor ramma av kapitalismen, så vil de likevel under ingen omstendigheter utgjøre noen klassemessig basis for »valg-samarbeid» på venstresida. Denne situasjonen er *ikke* kvalitativt endra etter EEC-avstemninga.

For den revolusjonær-marxistiske fløyen kan denne situasjonen være »ubehagelig». Reaksjonen på denne sitausjonen må ikke fra de revolusjonæres side være å »glemme seg bort» i revolusjonært illusjonsmakeri om et allment folkelig »oppsving» – første punkt på dagsorden må være at den revolusjonære bevegelsen blir seg disse tingene bevisst ut fra en marxistisk, materialistisk analyse.

»POLITISK SJØLMORD»

AKP har hittil overvurdert betydninga av valget -73. Det å delta i valget er blitt gjort til et være eller ikke være for AKP: »vi gjør ikke politisk sjølmord», sier Pål Steigan i Klassekampen nr. 8/73. Nettopp ut fra en slik overdramatisering av valgets betydning, som gjør valget til noe langt mer enn et taktisk spørsmål, kan AKPs »takling» av den vanskelige situasjonen som er oppstått, bli krampaktig og føre galt av sted. Det er for eksempel tydelig at det ikke blir tale om å trekke lister der det er åpenbart at AKPs sjølstendige opptreden vil hindre valget av reformistiske EEC-motstandere. Men er det ikke nettopp denne holdninga som kan bety – om ikke politisk sjølmord – så i alle fall krise og isolasjon for et parti som motiverer sin deltakelse med å styrke EEC-motstanden på Stortinget?

Pål Steigan: AKP(m-l) og valget

FOTNOTE OM MARXISTISK METODE

Siden Arne Overrein inviterer til det, må det være tillatt, for vi går inn på temaet for diskusjonen, å komme med noen bemerkninger om marxistisk metode. Det er nødvendig fordi Overrein gjør så stort vesen av å være materialist. I materialismens navn dømmer han nord og ned alt som har med enkeltpersoners vilje og handlinger å gjøre. Ifølge han er det moralisme å ta slike ting i betraktning.

Han sier at vi må ta klassekreftene i betraktning, og som uttalelse betraktet er den like oppsiktsvekkende som pastander av typen: »Over skyene er himmelen alltid blå». Sjølsagt må man vurdere klassekreftene, men det er ingen grunn til at man ikke også skal ta i betraktning hvordan enkeltpersoner handler.

En materialisme som ikke tar det subjektive med i vurderinga, blir en *vulgær* materialisme. Vår materialisme derimot er en *dialektisk* materialisme, et standpunkt som Marx slo fast allerede i midten av forrige århundre.

For oss er det ikke bare viktig å kjenne klassekreftenes stilling i f.eks. Kambodsja. Vi har også interesse av å kjenne til at prins Sihanouk står på frigjøringsbevegelsens side.

Ved valget i 1907 endret mensjevikene sin valgtaktikk 100% etter at mensjeviken Plekhanov hadde gått imot den opprinnelige linja. Etter Overreins skjema er slikt umulig, men i virkeligheten, og i samsvar med marxismen, skjer slike ting.

Ut fra den dialektiske materialismen er det ikke feilaktig eller moralistisk å kritisere forskjellige personer når de motarbeider enhetsarbeidet. Det er sludder å hevde som Overrein i virkeligheten gjør, at disse personene ikke står overfor et valg, og at det ikke har betydning om de velger enhet eller splittelse.

Vulgærmaterialismen derimot er ei fin sovepute for dem som velger å splitte. De kan vise til at klassekreftene ikke er modne for enhet, og

så kan de fortsette å splitte. I sannhet en behagelig filosofi.

HVA ER

AKP(m-l)s ENHETSPOLITIKK?

Mens Overrein snakker mye om klasseanalyse uten å bidra med noe, har AKP(m-l) utgangspunkt i en helt konkret klasseanalyse. Ifølge denne analysen utgjør arbeiderklassen ca. 70% av befolkninga, mens monopolborgerskapet utgjør under 1%.

Når arbeiderklassen til dags dato ikke har makta i dette landet, er det fordi den sjøl er splittet og ikke har vært i stand til å forene seg med sine sanne venner i kampen mot sine virkelige fiender. Enhet på klassekampens grunn er derfor avgjørende for om det skal kunne bli sosialisme her i landet.

AKP(m-l) er et ansvarlig parti – vi er ansvarlige overfor arbeiderklassen – og dette ansvaret betyr at vi må gjøre noe konkret, her og nå, for å tømre sammen denne enheten.

Overrein ser seg blind på valget. For oss er valget bare ett enkelt av mange kampområder. Vi kjemper for enhet mot kapitalen i valget som vi gjør det i fagbevegelsen, i kvinnebevegelsen, i soldatenes og idrettsfolkets kamp, i ungdomsmassene osv. Valget er ikke noe unntak.

For oss er valkamp et redskap – ikke først og fremst for å sette folk på tinget – men *først og fremst* for å forene arbeiderklassen til kamp for sine politiske oppgaver.

Uansett hvor underlig det kan se ut for Overrein så vil vi ikke legge vekk enhetspolitikken bare fordi det snart er valg.

Foran dette valget har AKP(m-l) foreslått en valgfront som skulle bestå av alle partier og grupper til venstre for DNA. Vi la fram et politisk opplegg som de gruppene som i dag utgjør Sosialistisk Valgforbund ikke til denne dag har tatt avstand fra! Vi gikk inn for en form for allianse hvor alle parter skulle

DEBATT

respekteres og ha gjensidig fordel av alliansen. Denne politikken fra vårt landsmøte står vi fortsatt på.

Grunnen til at vi gjør dette er nevnt, nemlig behovet for enhet i arbeiderklassen, men vi kan legge til med et ord av Lenin: »Kommunistene må ikke tro de kan gjøre alt alene.» Dersom høyre-sosialdemokratenes klamme grep over arbeiderklassen skal brytes, så kan ikke vi gjøre det alene. Vi må gjøre det sammen med de andre partiene og gruppene.

ENHETSARBEIDET VIL VINNE FRAM

Historisk sett vil dette enhetsarbeidet før eller seinere vinne fram, og når Overrein velger å håne oss for at vi mener dette, så får det være opp til han. Marxismen har vitenskapelig påvist at kapitalismen vil bli slått og av det følger at det også *lovmessig* vil bli mulig å forene størsteparten av folket til kamp mot den.

Hva med kampen mot feilaktige ideer i klassen? Ganske visst sitter reformistiske og sosialdemokratiske ideer djupt i den norske arbeiderklassen. Og som kommunister plikter vi å bekjempe slike feil. Men på hvilken måte? Gjennom å hamre løs på alle og enhver som har feilaktige ideer, eller gjennom å forsøke å hjelpe flertallet til *sjøl* å se hva som er riktig.

Vi holder på det siste. Det krever tålmodighet. Det krever vilje til å lære av folk flest, og ikke arroganse. Det krever at kommunistene og deres reformistiske og sosialdemokratiske påvirkning klassefeller i felles kamp lærer å skille mellom rett og feil.

For barrikadestormere på Filosofisk Institutt kan dette se ynkelig småborgerlig ut. Men arbeiderklassens historie viser at det er den eneste farbare veien.

ENHETEN – LUFTSLOTT ELLER PRAKTISK POLITIKK?

Ifølge Overrein er enheten noe som ligger langt framme. Det er noe som bare kan oppnås når arbeiderne blir bevisste revolusjonære, og derfor er det meningsløst å snakke om enhet i dag.

Overrein legger til og med vekt på Gallup-tall for å bevise at det er noe tull å gå inn for enhet ved valget.

Hvis kommunistene skulle la være å kjempe for enhet bare fordi Gallup sto på 0,4%, så kan man spørre hva slags oppslutning Marx og Engels hadde da de første gang uttalte seg på arbeiderklassens vegne. Forstår ikke Overrein at det ikke bare er et partis størrelse, men også dets politikk, som er avgjørende. Hvis Overrein hadde rett, burde man slutte å kjempe og i stedet sette seg ned og vente på revolusjonen. Behagelig kanskje, men ikke særlig effektivt.

Mot denne linja med å skyve klasseenheten ut i det blå, står AKP(m-l)s linje med å kjempe for den her og nå. Utviklinga av 1. mai-bevegelsen fra et lite rødt tog i 1968 til ei feiring som satte DNA-ledelsen fullstendig i skyggen i 1973, forteller hvilken linje som gir resultater.

– Overrein etterlyser klasseanalyse. Vel, vår klasseanalyse er ingen hemmelighet. Den kan leses i våre trykksaker. Overrein, derimot, mangler klasseanalyse fullstendig. Han ser utelukkende på klassens bevissthet, og overhode ikke på klassens forhold til produksjonen, til staten, til de andre samfunnsklassene. Derfor blir det umulig for han å forstå den djupe sannheten i Rudolf Nilsens ord:

*»Nuvel – hva så om jeg er kommunist,
du tranmelit og han sosialist?*

For frender, frender er vi dog til sist.»

(Diktet »Arbeider til arbeider«.)

HVA VET OVERREIN OM DEN POLITISKE SITUASJONEN?

Overrein uttaler seg skråsikkert om at klassekreftenes stilling utelukker enhet ved valget. Men hva vet han egentlig, har han dekning for det han sier.

Overhode ikke. Faktum er at det har vært forhandlinger mellom AKP(m-l) og flere av gruppene i Sosialistisk Valgforbund, både sentralt og lokalt, før Sosialistisk Valgforbund ble opprettet. Det var faktisk i flere fylker slik at forhandlingene brøt sammen først etter direktiver bl.a. fra SF-ledelsen.

Det er videre et faktum at ledende medlemmer av Sosialistisk Valgforbund har ment at

DEBATT

AKP(m-l) helst burde vært med i samarbeidet. Slik Overrein tolker stemningen i arbeiderklassen, skulle dette vært umulig.

Det er ikke mindre et faktum at valgforbundets ledende krefter ennå ikke har gitt et klart svar på hvorfor det ikke kan oppnås full enhet. Tror Overrein dette er tilfredsstillende for disse partienes medlemmer og tillitsmenn som daglig møter spørsmålet i sitt arbeid?

Til slutt er det et faktum at det er en stor del uavhengige som nå har gått med AKP(m-l) i Rød Valgallianse, nettopp fordi de deler vår oppfatning om enhet.

Den lærde Arne Overrein, som vil undervise oss i materialisme, vurderer ikke noe av dette faktiske materialet.

Arbeiderklassen er ifølge Overrein ikke revolusjonær nok til at vi kan oppnå enhet ved valget. *Hvordan kunne det så ha seg at vi fikk enhet til venstre for DNA 1. mai* – i Oslo og mange andre steder? Var det et midlertidig revolusjonært blaff? Eller betyr det at Overrein vrøvler og at hans »teori» ikke har noen sammenheng med virkeligheten?

EN GOD DEMAGOG

BØR ALLTID TILLEGGE SIN MOT- STANDER SYNSPUNKTER HAN IKKE HAR

Overrein mener at AKP(m-l) har en metafysisk holdning til forholdet mellom ledelse og medlemmer i SF, NKP, AIK. Det er bare det at vi på ingen måte legger så stor vekt på denne motsigelsen som Overrein tror. Både i ledelsen og blant medlemmene i alle disse partiene fins det ulike syn på enhetsspørsmålet. Motsigelsene

dreier seg om politikk og følger ikke nødvendigvis organisatoriske nivåer.

La det med en gang være sagt at når AKP(m-l) foreslår enhet, så er det ikke bare enhet mellom oss og disse partienes *medlemmer*, det er mellom oss og dem *som partier*.

Når han sier at AKP(m-l) ikke har kritisert prinsipielle opportunistiske feil ved SF og NKP siste halvår, så er det usant. Legg merke til at Klassekampen har viet slike spørsmål brei plass, at Forlaget Oktober har gitt ut et hefte om »SF-SUF 1967», osv. Hvis Overrein misliker dette stoffet, får han si det, men ikke underslå at det fins.

HVA MENER EGENTLIG OVERREIN?

Overrein kritiserer uttrykket om at vi ikke vil »begå politisk sjølmord» ved å trekke lister ved valget. Han mener vi overdriver. Men han leverer ingen vurdering av hvordan en slik handling kan fremme anti-kommunisme. Gustavsens ord om at han ønsker en front mot oss, har Overrein tydeligvis ikke skjønt betydninga av. Det ville være å gi lillefingeren til anti-kommunismen om vi lot Gustavsen få hjelp til å sette linja si om i praksis.

Overrein ser ingenting bra ved AKP(m-l)s linje for valget, og han kritiserer indirekte at vi ikke trekker lister. Han som poserer som den store kommunistiske dommer over oss alle, han kritiserer at vi ikke gir etter for anti-kommunismen og trekker oss fra valget. Skal dette være revolusjonær valgtaktikk? Mener Overrein virkelig dette? Og hvis ikke, hvorfor er han da så irritert over at AKP(m-l) stiller til valg i år?

GODT OG DÅRLEG OM SKULEN OG UNIVERSITETA

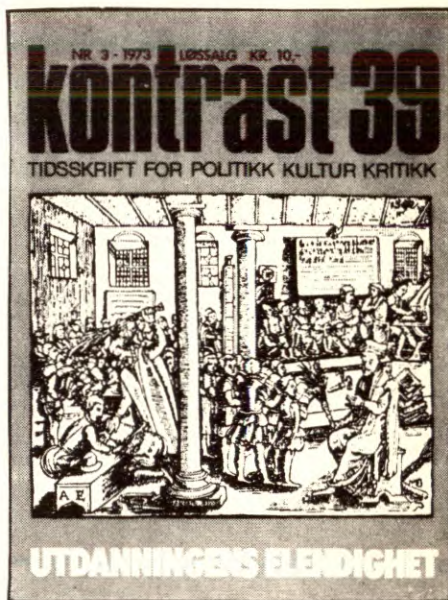
Kontrast 39 er nyleg kome ut under temanamnet »utdanningens elendighet». Bladet tar opp skuleverket og skulepolitikk, med serleg vekt på universitet og høgskular. Nokre av artiklane er interessante og nyttige analysar og framlegg til politiske liner. Klårast og best finn eg Knut Kjeldstadli, Steinar Stjernø og Gerd Vollset, som alle kjem med fornuftige analysar av staten sin utdanningspolitikk. Kjeldstadli har og ei rad brukbare framlegg om korleis fagstudia på universitetet kan nyttast slik at dei i høgare grad enn no tener folket og klassekampen. Både dei konkrete framlegga og tankane Kjeldstadli har knytt til dei syner at han i hovudsak talar ut frå forankring i den røynelege verda. Han slår ikkje på stortrommer eller lanserer bombastiske parolar om »intellektuelles spesielle stilling» o.l.

I det heile er det gledeleg å merke seg den meir nøkterne og jordnære tenkinga som SF sine universitetspolitikkarar no er kome fram til, serleg om ein samanliknar med dei ideane om »frie, alternative universitet», Marcuse, Habermas og studentelite, som mange av dei forfekta i diskusjonane om Fagleg Studentfront og elles i 1968–70. Vi er ikkje samde i alt, og framleis er dei uklære på mange punkt i analysen. Men marxist-leninistene sit heller ikkje inne med fasiten i alle spørsmåla, så her kan fruktbart ordskifte starta. Det lovar godt for interessekampen i alle fall om tankane blir retnings-gjevande for den politiske praksisen.

Diverre har ikkje redaksjonen i Kontrast (der Kjeldstadli og Stjernø er med) kvitta seg heilt med gamal, villfarene tenking. Slik må ein sjå det når dei gode draga i »Utdanningens elendighet» i stor mon vert skjemt ut med fleire artiklar der dei gamle »syndene» tyt ut på alle kantar. Det er merkeleg at redaksjonen, med den realismen dei

elles syner, ikkje har vore i stand til å oppdaga det verkelege innhaldet i det »revolusjonære» pratmakeriet til KAG-ideologane Overrein og Ebbing. Kan det vere så vanskeleg å sjå at KAG-lina i universitetskampen er den gamle »kritisk elite»-tenkinga frå 1968, berre med nyfarga kappe og nye fraserevolusjonære blonder på kragen?

Eg skal ikkje her ta opp kritikken av KAG i si fulle breidd, berre peike på dei viktigaste innvendingane eg har mot deira måte å dikte om verda på.

DEBATT

IDEALISME ELLER MATERIALISME?

KAG-folka vil skrive studentkampane si historie og dra lærdomar av henne. Som målsetting er dette vel og bra, men då må ein drive materialistisk historiegrensing og dra heilskapsslutningar i staden for å stire seg blind på eit frontavsnitt og ein tidbolck. Heile tenkinga til Overrein/Ebbing er idealistisk, ikkje materialistisk. I alle dei historiske analysane deira skin det igjennom.

Overrein ser historia slik: »Studentopprøret i siste halvdel av 60-tallet var altså bestemt av en ideologisk radikaliserings . . . (som må) søke sin kilde i heile det politiske og ideologiske »klima« som utvikla seg i Norge . . . » (s. 24–25). For å skaffe teoretisk dekning for idealismen prøver Ebbing å lage ein slag analyse av meirverdet og intellektarbeidarane.

Er lærarar og studentar »snyltarar på merverdien«? spør Ebbing, og svarar først »nepp«, men rett etter at dei *delvis* er det. Han påviser at studentane sin kamp for betre levevilkår ikkje går ut over arbeidarklassen, men påstår straks etter at studentane står »i en latent(?) motsigelse med arbeiderklassen.« Studentkrava »kan ta en slik form at det gir staten et påskudd til å øke skattebyrden på den produktive klassen. (. . .) At kravene må rettes mot de postene som mest går ut over kapitalens interesser, er en politisk selvfølge . . . » (s. 31–33)

Legg merke til samanblandinga av arbeidarklasse, stat og kapital som må til for å finne fram til denne »latente motsigelsen« mellom studentar og arbeidarar. Og kva syn har KAG eigentleg på staten? Kan ein »få presset staten til å gi kompensasjon på en slik måte at det ikke går ut over de grupper og klasser som studentene har felles interesser med . . . » (s. 33)? Er staten ein reidskap for kapitalen, eller er han så ubunden at han treng studentkrav som »påskudd til å øke skattebyrdene«?

EIN SÆRPLASS FOR DEI INTELLEKTUELLE?

Ebbing vandrar vidare. Han strevar med å

finne ein særplass for dei intellektuelle, og har problem med hovudmotsiinga i Norge. Er dei intellektuelle først og fremst ein del av folket, eller er dei framom alt særreigne åndsmenneske? Rett nok går hovudmotsiinga i samfunnet mellom monopolkapitalen og folket, men på universitetet »er det ikke sagt at hovedmotsigelsen alltid går mellom monopolborgerskapet og flertallet av studentene.« (s. 32). Stundom kan han visst gå mellom sosialistar og ikkjesosialistar, skal ein tru Ebbing. Og no gjer han heil kolbøtte. Det særreigne ved dei intellektuelle, at dei arbeider med idear og tankar, gjer han til det ålmenne ved dei. Politisk schizofreni blir dei intellektuelle sin lodd i livet, kløyvde mellom to hovudmotsiingar, ei i samfunnslivet, ei anna i åndslivet.

For Ebbing står det klårt at intellektuelle framom alt er hjerne-menneske og tenkedyr. Difor må interessekampen på universitetet »først og fremst finne sitt eget grunnlag gjennom en analyse av vitenskapene og studienes vedvarende »systemnødvendige« funksjon . . . » (s. 38 vår uth.) Hovudoppgåva for dei intellektuelle er å drive »teoretisk kamp om de riktige begrepene« (s. 33), og »særlig viktig« er det »å erkjenne den økonomiske interessekampens begrensning« (s. 32, vår uth.)

Det hjelper ikkje kor høgt KAG ropar gode åtvaringar mot studentisolasjonistisk politikk. For det er nett intellektuell isolasjonisme som er konsekvens av den lina dei stakar ut. Og det var nett i kamp mot denne lina at studentkampen vaks seg sterk. Marxist-leninistane gjekk mot slike »åndseliteidear« før 1970, og vi gjer det i dag.

Vi kan peike på ei ubrotten utvikling bort frå det studentpreget ml-rørsla ei tid hadde, og i retning av den »alliansen med arbeiderklassen« som Overrein etterlyser (s. 28). Må vi minne om at marxist-leninistane har mangedobla styrken sin på universiteta sidan 1970, *samstundes som* vi har bygd eit parti med tyngdepunktet i arbeidarklassen, – ikkje studentane.

FRAMGANG – ELLER TILBAKEGANG

I historieframstillinga si er dei to frå KAG gjennomført einøygde. Dei nyttar eit triks som

DEBATT

er slik: Dei isolerer ein del av ein del av klassekampen i 1970, dvs. kampene som Fagleg Studentfront førte på universiteta då. FSF skal då ha hatt »glanstida» si. Så lukkar dei auga og let som alt er dautt etter den tid.

Difor nemner dei ikkje korleis studentane etter 1970 braut ut av »isolasjonen» då dei saman med det arbeidande folket kasta seg ut i kampen mot EEC. Skulle dei kan hende ha site på kammeret og diskutert »begrep» og »kampens begrensning»?

KAG vil ikkje sjå at der det i 1970 fanst nokre hundre sosialistar på universiteta er det i dag tusenvis. Dei er blinde for at studentane som i 1970 laut slåst mot studentbyråkratane i Norsk Studentunion og Studenttinget, seinare har erobra desse organa. Dei lest som om dei ikkje har merka at det har vore og stendig er ideologisk strid om alle spørsmål, i interessekampen som i fagkritikken, i studentar-samfunna som i politiske organisasjonar. I ein sum: Det er urett å hevda – som dei gjer – at dei progressive kreftene har vore i tilbakegang sidan 1970, – dei har gått fram i store steg.

FAGKRITIKK OG INTERESSEKAMP

Det er og urett at marxist-leninistane er mot fagkritikk ålment, eller at vi var det i 1969/70. Men vi meiner at studentane først og fremst er ein del av folket, med eigne levevilkår å forsvare, mot den aukande utbyttinga frå kapital og stat. Denne utbyttinga gjeld det store fleirtalet av dei intellektuelle, og difor er det grunnlag for å byggje breie frontar for å slåst mot senking av levestandarden, mot auka arbeidspress, rasjonalisering, lukking og innstraming av den relative fridomen universitetet enn har att vis-a-vis staten/kapitalen.

Når det gjeld kampen om det ideologiske innhaldet i undervisning og forskning, er vi – no som før – med på å føre han. Det vi var – og er – imot, er at han har forrang framfor interessekampen, at hovudsaka for studentane er å diskutere ideologi. Intellektuelt revolusjonært arbeid er ei viktig sak, og det må fostrast

mange kommunistiske intellektuelle i tida framover. Men utklekking av revolusjonære »begrep» og kjekling mellom sosialistar om »kampens begrensninger» er ikkje det vi prioriterer høgare enn folket (studentane) sin interessekamp her og no. Slikt minner oss mest om nokre »marxist-leninistar» i Danmark som sumaren 1972 ikkje ville ta stilling til EEC av di dei enno ikkje var ferdige med å studere 3. band av Kapitalen.

KVA TRENG STUDENTANE?

FSF hadde på si høgd nokre hundre medlemmer, med antikapitalistisk parole og alt det der. Men FSF makta på nokre svært konkrete saker og parolar å mobilisere langt vidare enn seg sjølv, med kampen mot Ottesenkomiteen og for lån og stipendsaka som dei viktigaste. Dette vart gjort på dei konkrete kampparolane for interessekampen, ikkje som antikapitalistisk kamp. Skulle ein ha splitta ut dei som ikkje var sosialistar? Er det rett eller gale å samla alle som let seg samle til kamp for felles saker, anten dei er sosialistar eller ikkje? skulle kan hende FB og AKMED hatt »Ned med kapitalismen» som hovudrettesnor for politikkens sin?

Det er mangt med formen for interessekamp på universitetet som må diskutertast i lyset av dei politiske styrketilhøva og den taktiske situasjonen som no rår (FSF, NSU med basisgrupper, andre tiltak). Diskusjonen om og kampen for meir progressivt innhald i undervisninga skal og førast vidare.

Men å blande dette i hop, enn seie at det siste er ein føresetnad for det første, er ingen farbar veg. Arbeidet med faga går føre seg i sine fora (seminar, fagutval, instituttråd m.m.), medan velferdsinteressekampen krev andre organisasjonar. Og det interessekampen treng minst av alt er den typen »FSF» KAG vil »gjenreise»: snevre diskusjonsklubbar for utklekking av idealistisk hjernespin. Dette trur eg SF – og Kontrast-redaksjonen – er enig i.

M.I.

NORSK SJØLRÅDERETT

FRIHANDELSAVTALEN— NORGE BAKLENGS INN I EEC?

Frihandelsavtalen som nå er inngått mellom Norge og EEC er et resultat av folkets nei ved folkeavstemninga i høst. Det tyder på at den er en god ting. Men samtidig er det klart at herskerklassen i Norge kommer til å utnytte den til å styrke sine posisjoner og fremme Norges avhengighet av EEC. Betyr dette at den vil føre Norge baklengs inn i EEC, som f.eks. Frydenlund i DNA hevder? For å få klarhet i dette, er det nødvendig å finne ut hva nasjonal sjølråderett betyr for folket, og hva denne retten består i. Det er dette spørsmålet denne artikkelen tar opp.

Artikkelen er skrevet av en kamerat i redaksjonen, på grunnlag av et notat fra to ml-ere i Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid.

FRIHANDELSAVTALEN

Frihandelsavtalen med EEC er et resultat av folkeavstemninga i fjor høst. Nei-flertallet da var den første virkelig store seieren folket i Norge har vunnet over monopolkapitalen etter krigen. Det garanterte på kort sikt Norges eksistens som egen stat, den norske sjølråderetten. Den frihandelsavtalen som nå er inngått med EEC er ikke juridisk bindende for mer enn 12 måneder på ethvert tidspunkt. Den har gitt arbeiderklassen og folket et pusterom for å forberede neste slag om sjølråderetten og ta fatt på andre oppgaver som klassekampen stiller. Dette er hovedsida ved avtalen.

NYE FRAMSTØT

Den andre sida er at frihandelsavtalen vil bety nye framstøt mot det arbeidende folkets levevilkår og mot nasjonens uavhengighet.

Som kommunister går vi prinsipielt *mot* frihandel uten mengderestriksjoner og toll-reguleringer. Slik frihandel bygger på en imperialistisk arbeidsdeling mellom statene. Den fører til ensidig produksjon og økt avhengighet, og kan bare være til den sterkestes fordel.

EFTA-avtalen har ført til at den delen av norsk industri som ikke hovedsaklig produserte for eksport er blitt utkonkurrert og for en stor del nedlagt. Den har forsert struktur-rasjonaliseringa og kapitalkonsentrasjonen, og dermed styrket monopolkapitalen i Norge.

I frihandelens spor følger kapitaleksporten. EFTA-landenes investeringer i Norge steg fra 117 mill. kroner i 1957 til 446 millioner i 1966 (en fire-dobling). EEC-landenes investeringer steg i samme tidsrom betydelig.

Frihandelsavtalen med EEC vil uten tvil bli mange ganger verre. Etter 4 år vil 80–85% av Norges eksport til EEC og 88% av EECs eksport til Norge gå tollfritt. Etter hvert som avtalen får virke, vil tyske, franske, belgiske og italienske monopoler trenge inn på det norske markedet med full styrke. Flere arbeidsplasser vil bli «ulønnsomme» for kapitalen og forsøkt nedlagt. Bankene vil få større kontroll med industri-bedriftene. Monopolkapitalen vil kreve at staten i enda større grad enn nå skal føre en politikk som styrker den på bekostning av arbeiderklassen, småbedriftene og utkantstrøkene.

HARD FORSVARSKAMP

Arbeiderklassen og resten av folket må forberede seg på en hard kamp i tida som kommer, for å forsvare seg mot virkningene av

NORSK SJØLRÅDERETT

frihandelsavtalen. De progressive kreftene i Norge er på frammarsj. Det vokser fram folkelige kamper rettet mot monopolkapitalen på felt etter felt. Høyre-sosialdemokratiets maktmonopol over arbeiderklassen er i ferd med å slå sprekker, både i politikken og i fagforeningene. Det er en økende forståelse for at det trengs enhet i folkets rekke og i arbeiderklassen.

Maktforholdet mellom klassene er ikke vesentlig forrykket. Monopolkapitalen sitter fortsatt trygt med statsmakta. Men de reaksjonære kreftene vil møte atskillig kraftigere motstand i dag enn i EFTA-perioden.

UTVIKLINGSKLAUSULEN

Frihandelsavtalen vil også føre til at landet blir mer og mer økonomisk bundet og avhengig i forhold til EEC. Landets politiske handlefrihet overfor EEC vil komme til å bli innskrenket.

I denne forbindelse er utviklingsklausulen i frihandelsavtalens § 32 et viktig redskap i hendene på monopolkapitalens statsapparat. Den kan ikke avfeies som en papirbestemmelse. EEC-tilhengerne står enhetlig når det gjelder viljen til å *bruke* mulighetene til å utvide avtalen utover handel, — til valutasamarbeid, skipsfart, miljøvern, teknisk forskning, konjunkturpolitikk osv.

Høyresida i fronten mot medlemskap støtter også opp om en slik politikk.

Den belgiske EEC-politikeren Davignon uttalte nylig at EEC nå er klar til å utvide de frihandelsavtalene som er inngått med et stort antall land (*Europe* 19/4-73).

Så lenge høyre-sosialdemokratiet ikke tar risken på å arbeide åpent for fullt medlemskap i den nærmeste perioden, er det sannsynlig at de vil satse på å utvikle avtalen mest mulig, særlig hvis de kommer i regjeringsposisjon.

BAKLENGS INN I EEC?

Betyr disse perspektivene at »Norge kommer til å gli baklengs inn i EEC»? Dette hevder både Frydenlund i DNA og Willoch i Høyre. Handels- og kapitalintegrasjon vil uunngåelig utsette sjølråderetten, hevder de. Om en tid vil de

sannsynligvis komme til å si: Nå er vi reelt sett medlem, det er bare en formalitet å melde seg inn.

Argumentasjonen likner til forveksling den som kommer fra trotskistiske smågrupper i Norge, Sverige og Danmark. De hevder at kapitalens internasjonalisering er kommet så langt at sjølråderetten ikke eksisterer mer. De sier at kampen for nasjonal sjølråderett bare er et uttrykk for små- og mellomborgerskapets »reaksjonære» ønske om å komme tilbake til tider med »nasjonal, begrenset kapitalisme», og at sjølråderetten ikke betyr noen ting for arbeiderklassen.

De sørger riktignok også for å gå så langt som å hevde at enhetsfronten mot EEC på grunnlag av alle klasser som er mot medlemskap er en feilaktig politikk. Til overmål fremmer de parolen »Nei til EEC. Ja til et rødt Europa». For så vidt har de garantert seg mot å få noen som helst oppslutning for sine ideer, særlig når Frydenlund i DNA samtidig står fram med parolen »Ja til norsk sjølråderett er et reaksjonært slagord».

Sjøl om slike grupper og personer ikke kan få noen innflytelse blant dem som har vært med i kampen fram mot folkeavstemninga i fjor høst, er det likevel ikke så enkelt at det er full klarhet om disse tingene blant de progressive. Vi skal ikke glemme at beslektede ideer skapte uklarhet i ml-bevegelsens innstilling til deler av fronten mot EEC høsten 1970. (Jfr. de velkjente avsnittene i Klassekampen nr. 10 1970, også avsnitt i nr. 9 og 11 samme år.) Jeg tror vi kan si vi er kommet til klarhet nå.

Men det fins uklarhet også i dag. I Røde Fane nr. 1 og 2 i år la et par kamerater i Arbeiderkomiteen fram en kritikk av SFs politikk for fronten mot EEC etter folkeavstemninga. De pekte på mangler i SFs forståelse av hva EEC-medlemskap dreier seg om. (Jeg vil gjenta oppfordringa til SFere som jobber med EEC til å svare på kritikken.) Den samme uklarheten kom fram i en uttalelse fra SFs landsmøte 30/9–1/10 1972. Der heter det:

»På denne måten (gjennom utviklingsklausul, harmonisering med EEC osv., min anm.) skal Norge »harmoniserast» til en faktisk EF-stat, og

NORSK SJØLRÅDERETT

økonomien skal bli ein faktisk EF-økonomi – *slik at sjølvstendet blir ein formalitet som ein dag så fell bort*. Om ikkje den handlefridomen folkets nei har gjeve vårt folk vert nytta til å føre ein annan politikk enn i EF-systemet, har folkets kamp mot medlemskap vore forgjeves.»

HVA ER EEC?

Jeg tror det har kommet klart fram i det jeg har skrevet om frihandelsavtalen, at jeg ventet at den vil bli brukt til å fremme en slik politikk som den SF kaller «å gjere Norge likt EF». Frihandelsavtalen vil bli brukt til å styrke strukturrasjonaliseringen, den vil styrke monopolene på bekostning av arbeiderklassen, småindustrien og utkantene. Den vil gjere Norge bundet til EEC og svekke vår politiske handlefrihet overfor EEC. Men jeg vil likevel hevde at dette *ikke* betyr at folkets kamp mot medlemskap har vært forgjeves.

For å skjønne dette, må vi først ha klart for oss hva EEC er.

Noen, f.eks. de nevnte trotskist-gruppene, hevder at EEC er «en naturlig utvikling av kapitalismen når den vokser ut av nasjonalstatens rammer». Hadde det eksistert en slik lovmessighet i kapitalismen, ville det ha oppstått et «Nord-amerikansk Økonomisk Fellesskap» av EEC-typen lenge før EEC kom til. Canada og USA er langt mer integrert enn landene i Vest-Europa. Men noe slikt har ikke oppstått.

Nei, da har jeg langt mer tro på den forklaringa som f.eks. kommer fram i den albanske artikkelen om «Det forente Europa» i Røde Fane nr. 3/4 1972. Der heter det: «Det vest-europeiske monopolborgerskapet ønsker å dominere Europa, og ved å forene alle sine krefter og ressurser, å motvirke USA-imperialismens borgerskap og sosial-imperialismens borgerskap for å kunne virkelig gjøre sine egne mål om herredømmet i verden på samme måte som dem.» *EEC er først og fremst født i kamp med USA om verdensherredømmet*. Skjerpinga av denne kampen har tvunget herskerklassen bl.a. i Frankrike, England og Vest-Tyskland til å utvikle EEC fra en tollunion og et felles landbruksmarked til noe

som skal bli en overnasjonal union i 1980.

Etter en enstemmig resolusjon på Europa-bevegelsens kongress i London 11.–13. mai 1973 skal denne unionen bli slik:

«Unionen blir bare en realitet hvis EEC får en føderal regjering og et (direkte valgt) parlament, som skal gis myndighet over økonomisk politikk, utenriks- og forsvarspolitikk.»

Fra før av har EEC en konstitusjon (Roma-traktaten) og en dømmende myndighet (Europa-domstolen). Etter vanlig statsrettslig oppfatning er dette ikke noe annet enn en stat – Europas Forente Stater.

Hvilken takt dette utvikler seg i, vil bli avgjort av to ting, – motsigelsene mellom statene innenfor EEC og motsigelsene mellom EEC på den ene sida og først og fremst USA, dernest Sovjetsamveldet, på den andre sida. Slik den motsigelsen mellom EEC og USA ser ut til å utvikle seg, er det lite som taler mot at EEC-staten vil være et faktum innen den fristen som nå er satt opp.

Det er klart for alle at Europa-staten bare kan bli til, om nasjonal-statene oppgir sin rett til selvbestemmelse og overdrar slikt til den nye statsdannelsen.

HVA BETYR FOLKETS NEI FOR NORGE?

Dersom medlemskapstilhengerne hadde vunnet fram, ville det betydd at Norge var blitt tvunget til å delta i denne prosessen. Det ville betydd at Norge ville bli nødt til å oppgi sin sjølråderett og gå inn som en del av noe som utvikler seg til en ny imperialistisk stat.

Frihandelsavtalen innebærer en midlertidig avgivelse av statlig suverenitet på avgrensede områder. Avtalen begrenser nasjonens handlefrihet og underlegger den til en viss grad imperialistiske interesser. *Men den gir ikke EEC noen rett til å gripe inn med vold dersom vi endrer kurs og bryter avhengigheten på enkelte felter*.

Det går uten tvil et skarpt skille mellom dette og uoppsigelig medlemskap i EEC. Det er *galt* å si at vi blir «en faktisk EF-stat» eller «reelt medlem» dersom vi kommer i en situasjon der monopolkapitalen har knyttet nære og om-

FAGBEVEGELSEN

fattende politiske og økonomiske forbindelser med EEC.

Hvis slike oppfatninger får bre seg, vil det komme til å spre defeatisme og forvirring blant svært mange av dem som avviste medlemskapslinja ved folkeavstemninga i fjor høst. Det vil spre inntrykket av at sjølråderetten ikke er verdt å kjempe for, at «folkets kamp har vore forgjeves». — For herskerklassen i Norge vil komme til å utnytte alle muligheter til å knytte sterkere band mellom seg og EEC. Den vil fortsatt komme til å handle etter parolen «Legg Norge ned!» Vi skal sørge for at de kommer til å møte motstand. Men vi kan ikke vente at vi kan vinne mange avgjørende seirer på disse områdene. Det vil først skje når maktforholdene i Norge er grunnleggende endret, og folket sjøl sitter med makta.

BETYR SJØLRÅDERETTEN NOE OVERHODET?

Det er kanskje ikke nok med teoretiske argumenter for å motvirke slike oppfatninger. Det er kanskje ikke nok å vise at sjølråderetten ikke er noe som kan selges bit for bit, «ein formalitet» — «som så fell bort». Det er nødvendig å vise at sjølråderetten *virkelig betyr noe* for folket i en nasjon som har denne retten i behold. Vi må vise at det å ha sjølråderetten i behold gir handlefrihet som har betydning for folkets levevilkår, sjøl om herskerklassen samtidig gjør det den kan for å gjøre landet økonomisk og politisk avhengig av den imperialistiske arbeidsdelinga.

Et tjenlig eksempel her er *momsen*.

I 1970 fikk vi moms som EEC-forberedelse. «Norge ble gjort likt EF». I et *sjølstendig Norge* er det i dag Stortinget som fastsetter avgiftspolitikken. I dag har parolen «Vekk med momsen på mat» stor oppslutning. Det kan bli et gjennombrudd i dette spørsmålet fordi den norske arbeiderklassen begynner å stå sterkt overfor den nasjonale myndighet som har retten til å beslutte over dette.

I *unionen* kunne arbeiderklassen kjempet like hardt, men det kunne vanskelig blitt noen seier likevel. Myndigheten over avgiftspolitikken ville

være overdratt til Brussel, til en langt mektigere motstander: Den organiserte europeiske monopolkapital og dens byråkrater.

Islands kamp for å få kontroll med ressursene i sine havområder er et annet eksempel.

Island er et kapitalistisk land med en ekstremt ensrettet eksport: 82% er fisk og fiskeprodukter. Ca. 95% av eksporten til EEC består av de samme produktene.

EEC-imperialismen har brukt alle midler for å knekke islendingenes kamp for utvidet fiskerigrense. De har brukt økonomisk press, de har brukt den internasjonale domstolen i Haag, og EEC-landet Storbritannia har til og med gått til militær aggresjon.

Men ikke en gang den britiske marinen klarer å true de islandske arbeiderne og fiskerne til å oppgi nasjonens rettigheter. Sannsynligvis vil det koste for mye prestisje for den britiske og tyske staten å gripe til åpen militær vold *overfor et uavhengig land*. Derfor vil Island med like stor sannsynlighet komme til å vinne.

Forutsetningene for denne kampen er den nasjonale sjølråderetten, *ikke* økonomisk uavhengighet. Uten sjølråderett ville Islands situasjon vært uhyre vanskelig.

FORSVAR NORSK SJØLRÅDERETT!

Det er viktig å reise kamp mot *virkningene* av frihandelsavtalen i tida framover. Jeg er heller ikke i tvil om at denne kampen vil kunne gi mange verdifulle resultater, dersom alle partier og grupper på venstre-sida ser dette som et klassespørsmål og går i spissen for den *sammen*, uten først og fremst å skjele til kortsiktig gevinst for hver sin partigruppering — i kamp mot andre.

Men den største truselen mot arbeiderklassen og folket i Norge, den ligger, etter min mening, fortsatt i den norske monopolkapitalens og EEC-imperialismens ønske om å gjøre Norge til fullt medlem i EEC-staten. *De* er ikke tilfreds med frihandelsavtalen. Det som må stå i sentrum i tida framover er derfor å vinne opinionen for forsvar av norsk sjølråderett, for Norges rett til å eksistere som egen stat. Kanskje er det noen som mener dette er «et

FAGBEVEGELSEN

småborgerlig avvik», og at det betyr støtte til monopolkapitalens stat i Norge. Den såkalte KAG-gruppa i Bergen har ymtet frampå om noe slikt. I så fall, fram med argumentene, så får vi se om de holder vann!

I Oslo gikk det innpå 2000 i demonstrasjonstog 17. mai i år – under paroler som gikk akkurat på dette spørsmålet. Det var bra.

Men den komiteen som arrangerte demonstrasjonen var altfor smal. Den omfattet *stort sett* bare folk som kommer til å støtte Rød Valgallianse til høsten. Det taler til valg-

alliansens fordel, det er så. Men neste år bør det være langt flere politiske grupper som slutter opp om slike arrangementer. Og de bør finne sted på mange flere steder enn de to-tre stedene det var demonstrasjoner i år. Det vil jeg betrakte som et tegn på at uklarheten om disse spørsmålene er i ferd med å bli ryddet ordentlig ut av de progressives rekker. Da skal det bli svært vanskelig for herskerklassen i Norge å få solgt nasjonens sjølråderett!

BB

LES!

MARXISTISKT FORUM er det teoretiske tidsskriftet til Sveriges Kommunistiska Parti (tidligere KFML). Det kjem med 8 nummer i året, og er til sals i norske Oktober-bokhandlar. Du kan også abonnere. Det kostar 29 svenske kroner for året. Vend deg til:

Marxistiskt Forum, c/o Frycklund, Kyrkkullen Vaksala, 755 90 Uppsala.

Nr. 4 for i år kom om lag 1. juni. Det tar mellom anna opp streiken i Danmark, kvinnespørsmålet og sosialdemokratiet, arbeidsmiljøet, sosialkapitalismen (innlegg av Bo Gustafsson). I nr. 2 i år var det gode artiklar om Vietnam-arbeidet i Sverige – med grundig kritikk av venstre-lina til Baude-klikken.

FAGBEVEGELSEN

MASSENES KAMP FØRER VERDEN FRAMOVER

Røde Fane nr. 2 1973 om fagbevegelsen viste klart hvilken politikk som er den riktige og må være en ABC for de som ikke er vant med fagforeningspolitikk. I hvert fall har alt blitt mye tydeligere for meg etter å ha lest heftet. Håper det kommer strømmende inn erfaringer folk sitter inne med. Her følger mine:

Først kommentar til intervjuet med Nordheim og Harbu (ledende faglige partitillitsmenn i SF og NKP, red.). Det var mye bra i det de sa og jeg tror enheten er stor, mye større en jeg visste før jeg leste dette.

Nå kjenner jeg ikke disse to. Men på arbeidsplassen min er klubbformannen SF-sympatisør og tillitsmennene flest NKP'ere, resten EEC-motstandere de også. Etter diskusjoner har jeg funnet ut at de mener svært mye det samme som de to som ble intervjuet.

Meningene er bra. Men hva så? Ingenting skjer. Klubbformannen sitter i Bedriftsutvalget. Og kommunikasjonen mellom klubben og golvet skjer mest via lapper, f.eks. »Vet DU hva BU (Bedriftsutvalet, red.) er?»

Det snakkes mye om forhandlinger med bedriftsherrene og kontakten er meget god den veien. Bare to møter har vært avholdt i foreninga på et halvt år! Arbeiderne vil ha flere møter, de vil ha reisepenger osv. (noen har tre timers reise pr. dag). Men hva sier de ansvarlige progressive? Jo, arbeiderne er ikke klassebevisste, de er dovne, fornøydde, evt. tenker bare på kroner og øre. Det sier progressive selv om nesten alle på jobben stemt mot EEC på tross av bedriftsherrens iherdige bestrebelser på å »forklare» at medlemskap ville lønne seg så og så mye.

Progressive hever seg over arbeiderne og kriti-

serer dem for manglende skolering og det andre jeg har nevnt.

Jeg kommer med dette innlegget for å kaste litt kaldt vann i hue på dem som tror de rette orda er nok. Jeg kjenner ikke de to intervjuede, meget mulig de gjør mye bra, men meningsfeller på mitt sted gjør svært lite. Vi må huske at arbeiderklassen trenger handling og ikke bare de rette orda. Det fins revisjonisme og opportunisme i fagbevegelsen. Da trengs det kritikk og lusing.

For uten å mobilisere massene, få en skikkelig grasrotbevegelse på de konkrete sakene, oppnår man ingen praktiske resultater. Det er dette mange progressive som ikke er marxist-leninister har vanskelig med å skjønne. Men jeg tror vi kan få dem til å skjønne dette gjennom kamp/kritikk.

EEC-kampen viste at dette er riktig. Med utgangspunkt i denne viten vil marxist-leninister

FAGBEVEGELSEN

i fagbevegelsen forandre og litt etter litt trekke med seg folk med store feil og få en bevegelse som slår fienden så det ryster i sammenføyningene!

P.E.

(ml'er i Jern og Met.)

Svar frå redaksjonen:

Takk for innlegget. Vi vil gjerne ha fleire slike innlegg. Det kan gjelde gode eller dårlige røynsler med arbeidet i en klubb eller ei forening, og det kan også godt vere om problem folk har – innafor klubben eller andsynes eigarane. Kan hende vi kan hjelpe til med råd frå folk som har vore oppe i liknande saker.

Når det gjeld dei tinga du tar opp, er det sikkert mykje rett i det du seier. Det er nok mange i fagforeningane som har lett for å kome med dei riktige orda, men som ikkje er så flinke til å gjere noko med det. Harbu var vel inne på noko av det same, da han sa at det var

nødvendig å få vekk det han kalla *latskap* hos dei progressive.

Men vi synest du gjer om lag den same feilen som du kritiserer slike folk for. Du seier at *dei* løfter seg over dei vanlege medlemmen når dei seier at dei er lite klassemедvetne osv. Og så seier du at det er visse ting berre vi som er marxist-leninistar veit om og skjønar oss på, og at det er vi som må sjå til å lære dei andre alt dette – gjennom kamp og kritikk.

Det er ikkje så visst at det er akkurat slik du ser det. Men du skjønar vel kva vi meiner: Vi må ikkje tru at vi er så fælende langt framfor dei andre! Vi må ikkje gløkke at det oftast er folk med lang røynsle. Dei har prøvd både det eine og det andre, blitt vonbrotne mange gonger, og så fått noko for lett for å la ting ligge.

Det vi må gjere, det er å prøve å dra nytte av røynslene deira, og av våre eigne røynsler – prøve å få i gang noko saman, noko som vi er nok så trygge på at vi kan greie. Ikkje minst gjeld det å ta i eit tak sjølv, om det er stort eller smått det dreier seg om.

Vi oppmodar folk å skaffe seg nr. 2 av Røde Fane – med hovudtemaet »Fagbevegelsen».

LENIN OM VALGTAKTIKK

Forlaget Oktober gir i god tid før valget ut et utvalg tekster av Lenin, redigert av Pål Steigan. Tekstene behandler forskjellen mellom borgerlig parlamentarisme og proletært demokrati. De tar for seg kommunistenes oppgaver ved valg til borgerlige parlamenter og drøfter spørsmålet om valgallianser med andre partier og grupper.

INTERNASJONALT

OM MOTSIGELSENE MELLOM USA OG EEC

Året 1973 har USA utropt som Europas år. Denne artikkelen forsøker å peke på de problemene som USA tar med seg inn i forhandlingene med EEC. Artikkelen skisserer opp de områdene hvor det vil bli kamp mellom USA og EEC, og trekker noen perspektiver for Norge.

KRISA I USA

Kapitalismen i USA går mot en krise på en rekke områder:

Energikrisa har utgangspunkt i både økt oljeforbruk og nedgang i egenprodusert olje. I 67 var importen på 20 % av forbruket. I 75 vil importen bli 45 %. Bare en mild vinter reddet USA fra kaos. Men perspektivene var klare: Tusenvis av små og middelsstore bensinstasjoner ble stengt (mange for godt), de fleste fikk rasjoneringskvoter. En del steder stengte skoler og fabrikker — biler sto osv. Bensinprisene begynner å stige. Innen ett år vil den sannsynligvis fordobles.

Konsekvensene for den amerikanske økonomien: Produksjonsprisene går opp på grunn av høyere energipriser — kjedereaksjoner er mulig. De store amerikanske bilene blir f.eks. for dyre i drift, amerikanske hus må vinterisoleres. Viktigere blir det at USA må bygge raffinerier og havner i stor skala. (USA har i dag ingen havn som kan ta større båter enn 80 000 tonn.) Raffinerier tar det 2,5 år å bygge. USA blir derfor helt avhengig av kjøp både av råolje og bensin i utlandet. Fram til 1985 vil oljebehovet ha fordoblet seg. Oljekrisa vil derfor bli av permanent type, men spesielt kritisk fram til 1976. Da regner imperialistene i USA med å ha bygget ut raffineriene og havnene, og at

hjemmeproduksjonen skal dekke en stigende del av forbruket.

Sommermånedene 1973 med bilferie, eller en kald vinter, vil vise hvor desperat energikrise USA egentlig befinner seg i. Verre blir det i 1974 og 1975.

For folket vil krisa bety: dyrtid, angrep på forurensningsbestemmelsene og kanskje arbeidsløshet i de bedrifter som ikke får energi til vinteren.

Handelspolitisk har USA vært inne i en krise i flere år. USAs gullreserver har sunket. Men viktigere. USA har hatt store underskudd på handelsbalansen. Spesielt har det vært underskudd overfor Japan og Vest-Tyskland. Dette har forsterket underskuddet USA har hatt på betalingsbalansen helt siden 1950.

USA har i denne situasjonen ikke villet stoppe den militære utviklingen av sine vasallstater. De har ikke villet stoppe sin såkalte u-hjelp eller sine imperialistiske utenlandsinvesteringer. (Dette er til sammen årlig 15–30 milliarder dollar.) USAs svar har vært dollarterror:

- 1) Oppheving av forholdet mellom gull og dollar (1968).
- 2) USA har tiltvunget seg internasjonale kreditter gjennom Det internasjonale pengefond (1968).
- 3) Smithstone-avtalen (1971) tvang fram revaluering av mark og yen. USA brukte her 10% importavgift som brekkstang.

I mars i år var den foreløpig siste krise for dollaren. Her ble EEC og USA enige om gjensidig flytende kurser (noen land er unntatt), mot at EEC ikke lenger skulle støttekjøpe dollar. Etter dette har Kissinger lagt fram

INTERNASJONALT

koblingsplanen mellom Natos reorganisering og de valuta/handelsproblemer USA har.

USAs behov for mer enn 1 milliard liter importert olje pr. dag i 75 vil svekke handelsbalansen og gjøre USA-imperialismen mer desperat.

Inflasjonen har vært sterk. Målet har vært å komme ned i 2,5 % på årsbasis. For februar-april lå den på mellom 10,8 og 7,2 % på årsbasis.

Watergate har svekket regjeringens handlekraft i disse krisetider. Den har minsket tilliten til den herskende klasse. Kriseløsningene blir det derfor sikkert vanskeligere å få oppslutning om. Men Watergate viser også klart motsetningene innen den herskende klasse i USA. Dette er tre faktorer som hele tiden aktualiserer Nixons avgang.

Utenrikspolitisk var Rogers' reise til Latin-Amerika illustrerende. Mens folkemassene hyldet Chiles Allende i Argentina, satt Rogers på hotellrommet på grunn av faren for hans sikkerhet. (Samme uke utbetalte Ford i Argentina 1 mill. dollar etter oppfordring fra gerillaen.)

I Peru er de amerikanske fiskeriinteressene nasjonalisert. Peru har utvidet sin fiskerigrænse til 200 mil.

I Asia er det klart at Japan overtar dominansen i markeder som USA kontrollerte for få år siden. Sør-Korea er bare ett eksempel.

I Sør-Filippinene er det væpnet opprør. I Kambodsja drives USA ut sammen med Lon Nol. Til og med Australia fordømte USA i Vietnam-krigens sluttfase.

Dette er bare noen av problemene som Nixon eller neste president tar med seg inn i forhandlingene med EEC dette året.

KAMPEN MELLOM USA OG EEC

Enheten preger fremdeles forholdet mellom dem. Men motsigelsene skjerpes på en rekke områder:

Jordbruksmessig har USA den sterkeste posisjon i verden. USA eksporterer til hele verden, men handelen med EEC »hemmes» av toll og kvoter. EEC har hatt en rekke kriser i jord-

brukspolitikken. Men når det gjelder å avvise amerikansk import, ser det ut til at enheten kommer til å holde.

Handelsdominansen EEC forsøker å oppnå i Europa, Midt-Østen og Afrika er en klar trusel mot amerikansk eksport. EEC tar sikte på union og EEC-hær, men foreløpig er motsetningene for sterke. På handelspolitikken område ser det imidlertid ut som de har en klar linje mot USA-imperialismen.

Det militære spørsmål er meget komplisert. USA ønsker et sterkt forsvar av Europa – og de ønsker kontrollen over det. Men USA vil ikke betale for dette. Europa under tysk ledelse ser at i denne fasen kan bare USA fylle kravene til et tilstrekkelig teknologisk utviklet forsvar. (Husk EECs nederlag innen EDB og fly-industrien.) Det er langt igjen før EEC kan stable en hær på beina som kan løse EEC-imperialismens interne og eksterne »problemer».

Derfor ønsker EEC at USA skal bli værende lengst mulig.

I dag betaler Tyskland 1 mill. tyske mark til USA. Det begynner å bli motstand i Tyskland mot disse høye subsidiene til det amerikanske forsvaret i Europa. Kissingers forsøk på tvangskobling mellom Nato-utgifter og handelspolitikk er blitt skarpt avvist. Pompidou har gått i spissen, men England ser også ut til å fjerne seg fra USA i dette spørsmålet. Reorganiseringen av Nato kan bli det spørsmålet som forener EEC-imperialistene mot USA og som som viser hvor kamplinjene kommer til å gå i åra som kommer. Jeg tror at EEC kommer til å trekke forhandlingene i langdrag, inngå kompromisser og forsere sin egen våpenproduksjon med henblikk på det framtidige bruddet.

Valutakrisen er permanent og vil få stadig nye »løsninger». EEC er i økonomisk vekst, USA i stadig tilbakegang. EEC har derfor interesse av kompromisser, men i stadig minskende grad.

Energikrisa vi skjerpe motsigelsene mellom USA og EEC. Midt-Østen kan ikke på lengre sikt dekke både USAs og EECs voksende behov. I dag foreslår USA en imperialistisk enhetsfront, men når knappheten inntreffer vil denne bryte sammen.

INTERNASJONALT

Interessen for dollarreserver som stadig devalueres er liten i en del oljeland. Marken står sterkere. Men USA forbereder seg: Hittil i 73 har de bestemt våpensalg til Iran for 14,5 milliarder, og nå for 3 milliarder til Kuwait. (600 000 innbyggere.) EEC har gjennom England solgt våpen til Saudi-Arabia for 3,5 milliarder. Libya og Egypt har henholdsvis 100 og 600 Mirage-fly fra Frankrike.

Disse få utvalgte tall viser at EEC og USA hver på sin side har rustet opp Midt-Østen. (Sosial-imperialismen er også med og har tatt seg av Irak.) Så vidt jeg kan forstå er USAs linje å satse på forsvar av sine interesser i området gjennom Iran og Israel og eventuelt andre militære bruhoder. (Men allerede i dag har linja med direkte militært nærvær sine talsmenn, f.eks. i kongressen.) USAs energibehov kan lett bli desperat. USA har allerede tatt tiltak for å forsvare sine interesser. Det er derfor etter min mening naivt å avvise muligheten av at de motsigelsene som er mellom USA og EEC kan slå over i en militær styrkeprøve i framtida. Dette kan skje med utgangspunkt i støtte til forskjellige land i Midt-Østen.

NORGE MOT MOTSIGELSENE MELLOM IMPERIALISTENE

En handelskrig og en militær konfrontasjon mellom EEC og USA vil tvinge den norske monopolkapitalen til å ta stilling. Sannsynligvis

vil den splittes. Denne splittelsen kan også gå tvers igjennom en monopolistgruppering.

Kværner har nå i vår fått to kjempeordrer fra USA. En på gasskip og en på boreplattform. Kværner kommer således inn på det kjempe-markedet USAs energiimport og oljeutvinning vil skape i framtida.

Norske skipsredere lukter også profitt. De ser store inntekter i oljefrakten fra Midt-Østen til USA. Men dermed knytter de sine interesser organisk sammen med USA-imperialismens interesser ved konfrontasjon med EEC i Midt-Østen.

Sett under ett vil likevel norsk monopolkapital være mer knyttet til EEC markedsmessig finansielt og når det gjelder imperialistiske investeringer.

I dag er det vanskelig å peke på de konkrete utslag av slike motsigelser i den herskende klasse i Norge. (EEC-kampen viste at enkelte høyere militære gikk imot EEC på grunn av EECs anti-amerikanske karakter.)

Men skjerpes kampen mellom EEC og USA kan jeg vanskelig tro at ikke disse motsetningene vil få politisk betydning i Norge. Skal den progressive bevegelsen »ta vare» på denne splittelsen, må vi få en klarere analyse av motsigelsene slik de står i Norge i dag. Jeg håper at de som har synspunkter på innholdet i denne artikkelen vil legge det fram i Røde Fane.

J.H.

FRA REDAKSJONEN

Forbedringer av Røde Fane

Redaksjonen mottar etter hvert en rekke brev med kommentarer til innhold og form på Røde Fane. Vi har også fått muntlige forslag til forbedringer.

Kritikken har til dels gått på lay-outen. Vi har gått over til to-spalter gjennom hele bladet i dette nummeret. Men det mangler uten tvil ennå mye når det gjelder illustrasjoner og oversiktligheit. Vi vil gjerne ha flere gode råd.

Ellers har vi fått kritikk for at det er for lite

aktuelt politisk stoff i bladet og for lite debatt. Vi har prøvd å rette på dette nå. Vi har prøvd å la hovedtemaet ta litt mindre plass, og gitt mer til debatt og aktuelle kommentarer. Men det står ennå en del igjen før Røde Fane virkelig kan kalle seg et tidsskrift for kommunistisk teori og debatt. Redaksjonen lover å jobbe med den sida, men først og fremst er det vel leserne som må hjelpe oss med dette.

Redaktørskifte

Gjennom det siste året har Pål Steigan vært ansvarlig redaktør og utgiver av Røde Fane. Arbeidernes Kommunistparti (m-l) ble stiftet i februar. På sentralkomiteens 2. møte ble Pål Steigan valgt til partiets studieleder. Dette betyr

at han nå går av som redaktør av tidsskriftet. Knut Johansen er valgt som ny redaktør. Han har fungert som redaksjonssekretær for Røde Fane det siste trekvart året. Fra og med dette nummeret er han ansvarlig redaktør og utgiver.

Bli abonnent

Salget av Røde Fane går svært godt stort sett. En del nummer er snart utsolgt. Bestill dem raskt, hvis du ikke har skaffet deg dem.

Det er likevel en viktig oppgave å forbedre distribusjonen. Først og fremst er vi opptatt av å få økt tallet på abonnenter. Vi oppfordrer alle faste lesere til å tegne seg som abonnenter. Fordelen for deg er at du får alle nummer i postkassa samme dag det foreligger hos Oktobers bokhandler og kommisjonærer.

Det er ingen grunn til å vente til januar 1974 med å tegne abonnement. Vi har en ordning med løpende abonnement. Tegner du deg fra og med nummer 4 eller 5 i år, løper abonnementet dit fram til og med nummer 4 eller 5 neste år.

Du kan enten bare sende abonnementsbestilling til vår adresse — merk konvolutten abonnement. Så sender distribusjonen regning med første nummer. Eller du kan skaffe deg en ferdigtrykt postgirotalong og betale 30 kr. inn med en gang. Merk talongen hvilket nummer abonnementet gjelder fra. Talongene får du hos Oktobers bokhandler og kommisjonærer.

Skaft deg like godt flere talonger, og verv abonnenter. For oss betyr det at vi er sikret en fastere økonomi og en jevn utvikling av bladet.

Postgironummeret vårt er nå: 2 20 84 78

Adresse: Røde Fane, Forlaget Oktober A/S, Postboks 8379 Hammersborg, Oslo 1.

Redaksjonen

AKP(m-l) og VALGET

Sammen med uavhengige sosialister har Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) stiftet Rød Valgallianse. Denne valgalliansen vil stille lister i alle landets fylker. Marxist-leninistene har gått inn for samarbeid mellom alle partier og grupper på venstresida under valget. Hvorfor har de da ikke heller trukket lister — f.eks. til fordel for Sosialistisk Valgforbund?

Hvorfor stiller marxist-leninistene overhodet til valg? Kan progressive stortingsmenn utrette noe for arbeiderklassen og folket i Norge?

Hva slags program går marxist-leninistene og Rød Valgallianse til valg på?

Hovedtemaet i dette nummeret av Røde Fane tar opp disse spørsmålene.

Nummeret inneholder ellers artikler om Norges Kooperative Landsforbund i dag, om frihandelsavtalen og norsk sjølråderett, om befolkningsspørsmålet i u-landa, og debattinnlegg om bl.a. ungdomsforbundet, fagbevegelsen og studentkampen.

ABONNER PÅ RØDE FANE

RØDE FANE BRINGER ARTIKLER OG DEBATT OM KOMMUNISTISK POLITIKK OG TEORI, OG KAMPEN MOT MONOPOLKAPITAL OG IMPERIALISME.

ABONNERER DU, FÅR DU 6 NR. I ÅRET FRITT TILSENDT FOR KR. 30.

Postgironummer og adresse finner du inne i bladet.